

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра	Публічного управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Форма навчання	заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Кобзистого Віталія Олександровича

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему Формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів

(повна назва теми)

за матеріалами

(повна назва бази дослідження)

науковий керівник	<u>к.е.н., доцент</u>	_____	<u>Г. ПУРІЙ</u>
	<i>(наук. ступінь, вчене звання)</i>	<i>(підпис)</i>	<i>(ініціал, прізвище)</i>

Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри
від «20» січня 2026 р. № 6
В.о. завідувача
кафедри

(підпис)

<u>к.е.н., доцент</u>	<u>Г. ПУРІЙ</u>
<i>Наук. ступінь, вчене звання</i>	<i>Ініціал, прізвище</i>

Завдання на кваліфікаційну магістерську роботу
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра	Публічного управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Форма навчання	заочна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач
кафедри

Г. ПУРІЙ
(підпис) (Ініціал, прізвище)
«19» січня 2026 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ
Кобзистого Віталія Олександровича

1. Тема роботи Формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів

Керівник роботи к.е.н., доцент Пурій Г.В.

затверджено наказом закладу вищої освіти від «29» грудня 2025 р. № 794-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «19» січня 2026 р.

3. Зміст кваліфікаційної магістерської роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЮ БЕЗПЕКОЮ СЕКТОРУ ОБОРОНИ

1.1 Ветеранська політика як об'єкт публічного управління: сутність, цілі та принципи

1.2 Інституційні та нормативно-правові основи формування ветеранської політики в Україні

1.3 Європейські стандарти та підходи до формування ветеранської політики

РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

2.1 Стан та динаміка реалізації державної ветеранської політики в Україні

2.2 Практики реалізації політики реабілітації та реінтеграції військових у країнах Європейського Союзу

2.3 Порівняльний аналіз ветеранської політики України та країн ЄС

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

3.1 Концептуальна модель удосконалення державної ветеранської політики

3.2 Практичні механізми впровадження європейських стандартів ветеранської політики в Україні

Об'єкт дослідження: процес формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних, методологічних положень та інструментів дослідження формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи: теоретико – методологічне дослідження формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів.

5. Дата видачі завдання «31» жовтня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	29.12.2025 р.	29.12.2025 р.
2	Підготовка розділу 2	05.01.2026 р.	05.01.2026 р.
3	Підготовка розділу 3	12.01.2026 р.	12.01.2026 р.
4	Перевірка кваліфікаційної магістерської роботи на наявність ознак академічного плагіату за допомогою програм UNICHECK	13.01.2026 р.- 14.01.2026 р.	13.01.2026 р.- 14.01.2026 р.
5	Отримання відгуку від наукового керівника	до 16.01.2026 р.	16.01.2026 р.
6	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 19.01.2026 р.	19.01.2026 р.
7	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	до 19.01.2026 р.	19.01.2026 р.
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	20.01.2026 р.	20.01.2026 р.
9	Підготовка до захисту в ЕК	до 26.01.2026 р.	26.01.2026 р.

Завдання підготував науковий керівник

(підпис)

Пурій Г.В.

(прізвище та ініціали)

Завдання одержав

(підпис)

Кобзистий В. О.

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної магістерської роботи

здобувача спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» Кобзистого В. О. «Формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів». – Державний університет економіки і технологій, 2026 р.

Кваліфікаційна магістерська робота містить 83 сторінки, 6 таблиць, 2 рисунки. При підготовці роботи використано 88 джерел.

Мета кваліфікаційної магістерської роботи: теоретико – методологічне дослідження формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів.

Завдання дослідження: представити теоретичні засади ветеранської політики як об'єкта публічного управління: сутність, цілі та принципи; дослідити інституційні та нормативно-правові основи формування ветеранської політики в Україні; окреслити Європейські стандарти та підходи до формування ветеранської політики; навести стан та динаміка реалізації державної ветеранської політики в Україні; проаналізувати практики реалізації політики реабілітації та реінтеграції військових у країнах Європейського Союзу; здійснити порівняльний аналіз ветеранської політики України та країн ЄС; представити концептуальну модель удосконалення державної ветеранської політики;- обґрунтувати практичні механізми впровадження європейських стандартів ветеранської політики в Україні.

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних положень та інструментів дослідження формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні.

Основні положення та висновки результатів дослідження доповідалися та обговорювалися на всеукраїнській науково - практичній конференції, зокрема: Публічні політики і сталий розвиток суспільства: виклики та перспективи (ППСР 2025) : Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Кривий Ріг, 2 грудня 2025 р.) : Сучасні виклики формування державної ветеранської політики в Україні: тези доповідей. Кривий Ріг : Державний університет економіки і технологій, 2026.

Ключові слова: державна ветеранська політика; публічне управління; європейські стандарти; реінтеграція ветеранів; соціальна підтримка; інституційні механізми; good governance; післявоєнне відновлення.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЮ БЕЗПЕКОЮ СЕКТОРУ ОБОРОНИ	10
1.1 Ветеранська політика як об'єкт публічного управління: сутність, цілі та принципи	10
1.2 Інституційні та нормативно-правові основи формування ветеранської політики в Україні	16
1.3 Європейські стандарти та підходи до формування ветеранської політики	22
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС	30
2.1 Стан та динаміка реалізації державної ветеранської політики в Україні	30
2.2 Практики реалізації політики реабілітації та реінтеграції військових у країнах Європейського Союзу	35
2.3 Порівняльний аналіз ветеранської політики України та країн ЄС	41
Висновки до розділу 2	50
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	53
3.1 Концептуальна модель удосконалення державної ветеранської політики	53
3.2 Практичні механізми впровадження європейських стандартів ветеранської політики в Україні	60
Висновки до розділу 3	65
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність теми «Формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів» зумовлена сукупністю соціально-політичних, безпекових та управлінських викликів, з якими стикається Україна в умовах повномасштабної війни та стратегічного курсу на європейську інтеграцію. Внаслідок тривалих бойових дій відбувається стрімке зростання чисельності ветеранської спільноти, що перетворює ветеранську політику з відносно вузького напрямку соціального захисту на один із ключових пріоритетів державної політики та публічного управління.

У сучасних умовах ветеранська політика набуває системного значення для забезпечення соціальної стабільності, національної стійкості та відновлення людського потенціалу держави. Ветерани та члени їхніх сімей стикаються з комплексом проблем, що охоплюють не лише матеріальне забезпечення, а й питання фізичної та психологічної реабілітації, професійної адаптації, зайнятості, соціальної інтеграції та участі у громадському житті. Це вимагає переходу від фрагментарних і переважно компенсаторних рішень до цілісної, людиноцентричної моделі державної ветеранської політики, здатної забезпечити довгострокові соціальні результати.

Особливої актуальності дослідження набуває у зв'язку з європейським вектором розвитку України. Процес інтеграції до Європейського Союзу передбачає адаптацію публічної політики до європейських стандартів good governance, соціальної інклюзії, підзвітності та управління на основі доказів. Хоча в ЄС не існує уніфікованої наднаціональної ветеранської політики, у державах-членах сформувалися спільні ціннісні підходи та ефективні практики реабілітації й реінтеграції ветеранів, які можуть слугувати орієнтирами для модернізації української моделі. Водночас механічне перенесення європейського досвіду є неможливим без урахування

національного контексту, масштабів воєнних втрат і інституційної спроможності держави.

Актуальність теми також визначається потребою підвищення якості публічного управління у сфері ветеранської політики. Недостатня узгодженість між органами влади, нерівність доступу до послуг на територіальному рівні, обмежене використання даних для оцінювання результативності політики знижують ефективність державних рішень і рівень довіри до них. У цьому контексті наукове обґрунтування механізмів формування та реалізації ветеранської політики з урахуванням європейських стандартів є важливим кроком до створення стійкої, результативної та соціально справедливої системи підтримки ветеранів в Україні.

Отже, обрана тема є актуальною з огляду на масштабні суспільні потреби, стратегічні пріоритети європейської інтеграції та необхідність удосконалення публічного управління, що визначає її наукову та практичну значущість.

Проблема формування та реалізації державної ветеранської політики привертає зростаючу увагу науковців і практиків у сфері публічного управління, соціальної політики та безпеки, однак рівень її комплексного опрацювання залишається недостатнім. У вітчизняних дослідженнях переважає аналіз нормативно-правових засад соціального захисту ветеранів, питань пільг і гарантій, а також окремих аспектів реабілітації військовослужбовців. Значно рідше ветеранська політика розглядається як цілісна система публічного управління, інтегрована з політиками зайнятості, охорони здоров'я, місцевого розвитку та соціальної інклюзії. У працях зарубіжних авторів і звітах міжнародних організацій увага зосереджується на практиках реінтеграції ветеранів, управлінні людським капіталом і застосуванні принципів «good governance», проте ці напрацювання потребують адаптації до українського воєнного та післявоєнного контексту, що зумовлює наукову новизну даного дослідження.

Мета й завдання дослідження. Метою роботи є теоретико – методологічне дослідження формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів.

Завданнями дипломної роботи є:

- представити теоретичні засади ветеранської політики як об'єкта публічного управління: сутність, цілі та принципи;
- дослідити інституційні та нормативно-правові основи формування ветеранської політики в Україні;
- окреслити Європейські стандарти та підходи до формування ветеранської політики;
- навести стан та динаміка реалізації державної ветеранської політики в Україні;
- проаналізувати практики реалізації політики реабілітації та реінтеграції військових у країнах Європейського Союзу;
- здійснити порівняльний аналіз ветеранської політики України та країн ЄС;
- представити концептуальну модель удосконалення державної ветеранської політики;
- обґрунтувати практичні механізми впровадження європейських стандартів ветеранської політики в Україні.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних положень та інструментів дослідження формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні.

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів.

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної магістерської роботи використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що забезпечили системність та обґрунтованість отриманих результатів. Зокрема, методи аналізу й синтезу застосовано для узагальнення теоретичних підходів до ветеранської політики та виявлення її

структурних елементів. Порівняльний метод дозволив зіставити національну модель ветеранської політики України з практиками країн Європейського Союзу та визначити спільні й відмінні риси. Структурно-функціональний аналіз використано для дослідження інституційної архітектури політики та повноважень суб'єктів публічного управління. Також застосовано метод системного аналізу для оцінювання взаємозв'язків між інструментами політики, а узагальнення та моделювання – для формування практичних рекомендацій щодо її удосконалення.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у можливості їх використання у діяльності органів публічної влади та місцевого самоврядування під час формування і реалізації державної ветеранської політики. Обґрунтовані в роботі концептуальні підходи, аналітичні висновки та практичні механізми можуть бути використані при розробленні стратегічних і програмних документів у сфері реабілітації та реінтеграції ветеранів, удосконаленні міжвідомчої координації та запровадженні системи управління на основі результатів. Матеріали дослідження також можуть бути корисними у навчальному процесі під час викладання дисциплін з публічного управління та соціальної політики, а також у підготовці методичних рекомендацій для фахівців, залучених до реалізації ветеранських програм.

Основні положення та висновки результатів дослідження доповідалися та обговорювалися на всеукраїнській науково - практичній конференції, зокрема: Публічні політики і сталий розвиток суспільства: виклики та перспективи (ППСР 2025) : Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Кривий Ріг, 2 грудня 2025 р.) : Сучасні виклики формування державної ветеранської політики в Україні: тези доповідей. Кривий Ріг : Державний університет економіки і технологій, 2026.

Обсяг та структура кваліфікаційної магістерської роботи. Основний зміст роботи викладено на 83 сторінках комп'ютерного тексту, включаючи вступ, три розділи, висновки. Список використаних джерел містить 88 джерел. У роботі наведено 6 таблиць, 2 рисунки, 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЮ БЕЗПЕКОЮ СЕКТОРУ ОБОРОНИ

1.1 Ветеранська політика як об'єкт публічного управління: сутність, цілі та принципи

В умовах глибоких соціальних трансформацій, спричинених повномасштабною війною, ветеранська політика в Україні набула статусу одного з ключових напрямів державної політики та публічного управління. Масштаб людських втрат, тривалий характер бойових дій, а також необхідність забезпечення соціальної реінтеграції мільйонів осіб, які брали участь у захисті держави, зумовлюють переосмислення ролі ветерана в суспільстві та функцій держави щодо підтримки цієї соціальної групи. У цьому контексті ветеранська політика виходить за межі традиційної системи соціальних пільг і компенсацій та трансформується у комплексну міжсекторальну політику, спрямовану на відновлення людського потенціалу, соціальної згуртованості та сталого розвитку держави.

У наукових дослідженнях поняття «ветеран» трактується неоднозначно та залежить від історичного, правового й соціокультурного контексту. У широкому розумінні ветеран — це особа, яка брала участь у військових діях або проходила військову службу в умовах, пов'язаних із підвищеним ризиком для життя та здоров'я, і після завершення служби потребує особливих форм державної та суспільної підтримки. У вузькому значенні, що домінує в нормативно-правових актах, ветеран визначається через юридично закріплений статус, який надає право на певні соціальні гарантії та пільги.

В українському законодавстві поняття ветерана закріплено, зокрема, в Законі України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»,

де визначено категорії осіб, які належать до ветеранів війни, а також обсяг їхніх прав і соціальних гарантій [1]. Водночас у сучасному науковому дискурсі дедалі частіше наголошується на обмеженості суто юридичного підходу до розуміння статусу ветерана. Дослідники підкреслюють, що формально-правове визначення не охоплює всього спектра проблем, з якими стикаються ветерани після повернення до цивільного життя, зокрема психологічних, професійних, сімейних та соціокультурних аспектів реінтеграції [2] (див.табл. 1.1.1).

Таблиця 1.1.1

Визначення поняття «ветеран» у нормативно-правовій базі України

Нормативний акт	Як визначається/конкретизується поняття «ветеран»	Ключові акценти визначення
1	2	3
Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»	Поняття «ветеран» у цьому законі розкрито через категорію «ветерани війни» та перелік осіб, які до неї належать (зокрема: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни).	Ветеранський статус у законі має категоріально-правову природу: права/гарантії прив'язані до юридично встановленої категорії, а не до індивідуальної оцінки потреб. [1]
Закон України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб та їх соціальний захист»	Поняття «ветеран» конкретизується не лише для війни, а й для ветеранів служби (військової служби та окремих правоохоронних органів) — через умови/тривалість служби та підстави набуття відповідного статусу.	Розширює рамку «ветеранства» за межі війни; підкреслює службово-статусний підхід (служба як юридична підстава набуття гарантій). [13]
Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»	Безпосередньо не дає універсального визначення «ветеран», але задає загальні гарантії військовослужбовців і членів сімей; у поєднанні з законами про статус ветеранів формує нормативну «вхідну рамку» переходу від статусу військовослужбовця до статусу ветерана.	Забезпечує зв'язок між проходженням служби, соціальними гарантіями та подальшим оформленням ветеранських статусів у спеціальних актах. [14]

Продовження табл. 1.1.1

1	2	3
Постанова КМУ про порядок надання статусу учасника бойових дій (та інші підзаконні акти щодо процедур)	Встановлює процедурні критерії: які документи, підстави, органи/комісії підтверджують участь у бойових діях і приймають рішення.	«Ветеран» у практиці публічного управління фактично набуває змісту через адміністративну процедуру, доказовість, підвідомчість і строки розгляду. [15]
Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» та суміжні акти	Надає рамку для категорії осіб з інвалідністю (у т.ч. внаслідок війни — у зв'язці із спецзаконом про ветеранів), визначає принципи реабілітації та доступу до послуг.	Підсилює інклюзивний вимір: ветеранський статус перетинається з потребами реабілітації, доступності та соціальної інтеграції. [16]

Джерело: [1; 13; 14; 15; 16]

Отже, відповідно до таблиці 1.1.1, нормативно-правова база України демонструє, що поняття «ветеран» не має єдиного універсального визначення в одному акті, а розкривається через сукупність пов'язаних статусів і категорій. Центральним є підхід, за яким «ветеран» у правовому полі найчастіше означає ветерана війни з конкретизованими категоріями (учасник бойових дій, особа з інвалідністю внаслідок війни, учасник війни) [1].

Паралельно законодавство формує й інші лінії «ветеранства» — зокрема ветеранів військової служби/служби в правоохоронних органах, що свідчить про ширшу традицію статусного підходу: право на гарантії залежить від чітко визначених юридичних підстав і критеріїв [13].

Важливо, що в практиці публічного управління зміст ветеранського статусу значною мірою визначається процедурними актами (порядками надання статусів), адже саме вони регламентують, як людина реально підтверджує участь у бойових діях і отримує доступ до прав та послуг [15]. Це означає, що якість ветеранської політики залежить не лише від «переліку пільг», а від адміністративної спроможності, прозорості й доступності процедур.

Нарешті, на рівні сучасних стандартів людиноцентричності та інклюзії правова рамка підводить до необхідності зміщення акценту від «категорій» до

реальних потреб ветерана (реабілітація, адаптація, бар'єри доступу до послуг), що підтримується суміжним соціальним і реабілітаційним законодавством [14; 16]. Це створює методологічну основу для подальшого розгляду ветеранської політики у європейському контексті та пошуку більш інтегрованих моделей її реалізації.

Поняття «ветеранська політика» в науковій літературі розглядається як складова державної соціальної політики, проте в умовах сучасних викликів воно набуває значно ширшого змісту. У загальному вигляді ветеранську політику можна визначити як цілеспрямовану діяльність держави та інших суб'єктів публічного управління, спрямовану на забезпечення прав, свобод і гідних умов життя ветеранів, їх соціальну, економічну та психологічну реінтеграцію, а також на визнання їхнього внеску в захист держави та суспільства. Такий підхід поєднує правовий, соціальний, економічний і ціннісний виміри політики та відповідає сучасним концепціям людиноцентричного публічного управління [3].

У нормативному вимірі ветеранська політика в Україні поступово інституціоналізується через формування спеціалізованих органів публічної влади, зокрема Міністерства у справах ветеранів України, а також через ухвалення стратегічних і програмних документів, спрямованих на підтримку ветеранів і членів їхніх сімей [4]. Водночас аналіз наукових і нормативних підходів свідчить про наявність розриву між декларованими цілями ветеранської політики та механізмами їх практичної реалізації, що актуалізує необхідність розгляду цієї політики саме як об'єкта публічного управління.

Розгляд ветеранської політики як об'єкта публічного управління передбачає її аналіз не лише як сукупності окремих заходів соціального захисту, а як цілісної системи управлінських рішень, інституційних взаємодій і суспільних відносин. У цьому контексті ключового значення набуває питання суб'єктності публічного управління, оскільки реалізація ветеранської політики здійснюється на різних рівнях — від загальнодержавного до

місцевого, із залученням органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, бізнесу та самих ветеранів.

Публічне управління ветеранською політикою характеризується високим рівнем міжсекторальності та складності. Воно охоплює сфери соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, зайнятості, житлової політики, психологічної реабілітації та правового забезпечення. Така багатовимірність зумовлює потребу в координації дій різних інституцій, що є характерною рисою сучасних моделей *good governance*, поширених у країнах Європейського Союзу [5].

Особливістю ветеранської політики як об'єкта публічного управління є її тісний зв'язок із питаннями національної безпеки, соціальної стабільності та довіри громадян до держави. Ставлення суспільства та держави до ветеранів виступає важливим індикатором рівня соціальної справедливості й ефективності публічної влади. Невирішені проблеми ветеранів можуть трансформуватися у джерела соціальної напруги, маргіналізації та недовіри, тоді як ефективна ветеранська політика сприяє соціальній згуртованості та легітимації державних інститутів [6].

Цілі державної ветеранської політики формуються на перетині гуманітарних, соціально-економічних і стратегічних інтересів держави. У загальному вигляді їх можна визначити як забезпечення гідного життя ветеранів, реалізацію їхнього потенціалу та повноцінну інтеграцію в суспільство після завершення військової служби. Водночас у сучасних умовах ці цілі мають багаторівневий характер і не зводяться лише до надання матеріальної підтримки.

Однією з базових цілей ветеранської політики є відновлення та збереження людського капіталу. Ветерани володіють унікальним досвідом, навичками та цінностями, які можуть бути затребуваними в цивільному житті, зокрема у сфері публічного управління, безпеки, освіти та громадської діяльності. Державна політика має створювати умови для трансформації

військового досвіду в соціально корисний ресурс, що відповідає європейським підходам до реінтеграції ветеранів [7].

Не менш важливою є ціль забезпечення соціальної справедливості та рівного доступу ветеранів до публічних послуг. Це передбачає не лише формальне закріплення пільг, а й усунення адміністративних бар'єрів, дискримінаційних практик і нерівності між різними категоріями ветеранів. У цьому контексті публічне управління має орієнтуватися на потреби конкретної людини, а не лише на статус, що є характерною рисою людиноцентричних моделей державної політики [8].

Цілі ветеранської політики також пов'язані з підтримкою сімей ветеранів, які зазнають непрямих наслідків війни. Європейський досвід свідчить, що ефективна ветеранська політика охоплює не лише самих ветеранів, а й членів їхніх сімей, забезпечуючи комплексний підхід до соціальної підтримки та реінтеграції [9].

Ключовими принципами сучасної державної ветеранської політики є людиноцентричність, інклюзія та соціальна справедливість. Принцип людиноцентричності передбачає орієнтацію політики на реальні потреби та гідність ветерана як особистості, а не лише на формальне виконання нормативних вимог. У практиці публічного управління це означає перехід від уніфікованих підходів до індивідуалізованих рішень, заснованих на оцінці потреб і життєвих обставин конкретної людини [10].

Принцип інклюзії в контексті ветеранської політики полягає в забезпеченні рівної участі всіх ветеранів у суспільному житті незалежно від стану здоров'я, статі, віку, місця проживання чи інших ознак. Інклюзивний підхід передбачає адаптацію публічних послуг і середовища до різних груп ветеранів, зокрема осіб з інвалідністю внаслідок війни, що відповідає стандартам Європейського Союзу у сфері соціальної політики та прав людини [11].

Соціальна справедливість як принцип ветеранської політики відображає баланс між визнанням особливого внеску ветеранів і забезпеченням рівності

можливостей для всіх громадян. З одного боку, ветерани мають право на спеціальні форми підтримки як особи, що зазнали підвищених ризиків і втрат, з іншого — така підтримка має бути прозорою, обґрунтованою та не породжувати соціальної напруги. Саме публічне управління відіграє ключову роль у забезпеченні цього балансу через чіткі правила, підзвітність і залучення громадськості до формування політики [12].

Таким чином, ветеранська політика як об'єкт публічного управління постає складною, багатовимірною системою, що поєднує правові, соціальні та ціннісні аспекти. Її ефективність залежить не лише від обсягу ресурсів, а й від якості управлінських рішень, здатності держави діяти в логіці людиноцентричності, інклюзії та соціальної справедливості, а також від рівня інтеграції європейських стандартів у національну практику.

1.2 Інституційні та нормативно-правові основи формування ветеранської політики в Україні

Формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні є складним і багаторівневим процесом, що відображає трансформацію суспільних відносин, зміну безпекового середовища та переосмислення ролі держави у забезпеченні соціальної справедливості. Інституційні та нормативно-правові основи цієї політики формувалися поступово, реагуючи на історичні виклики та зміну характеру воєнних конфліктів, у яких брала участь держава. У сучасних умовах повномасштабної війни питання інституційної спроможності та адекватності правового регулювання ветеранської політики набули особливої гостроти, оскільки від них залежить ефективність реінтеграції ветеранів, стабільність соціальної системи та довіра до публічної влади.

Еволюція державної ветеранської політики в Україні нерозривно пов'язана з етапами становлення української державності та трансформацією її соціальної політики. На початковому етапі незалежності України ветеранська політика значною мірою наслідувала радянську модель, у якій акцент робився на формальному закріпленні статусу ветерана та наданні визначеного переліку пільг і компенсацій. Прийняття Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» стало ключовим нормативним кроком, що закріпив категоріальний підхід до визначення ветеранів і встановив базові соціальні гарантії [1].

Упродовж тривалого часу ветеранська політика в Україні залишалася переважно елементом соціально-захисної функції держави, орієнтованої на матеріальну підтримку та символічне визнання заслуг ветеранів. Такий підхід характеризувався фрагментарністю, недостатньою міжвідомчою координацією та слабкою орієнтацією на довгострокову соціальну реінтеграцію. Зміна безпекового середовища після 2014 року, зокрема початок збройної агресії проти України, суттєво актуалізувала питання оновлення ветеранської політики, оскільки держава зіткнулася з новими категоріями ветеранів, які мали інші потреби та виклики порівняно з ветеранами попередніх воєн [4].

Поступово в нормативно-правовому полі почали з'являтися акти, спрямовані на вдосконалення процедур надання статусів, розширення спектра соціальних і реабілітаційних послуг, а також залучення нових інституцій до реалізації ветеранської політики. Важливим етапом еволюції стало створення у 2018 році спеціалізованого центрального органу виконавчої влади — Міністерства у справах ветеранів України, що засвідчило інституційне визнання ветеранської політики як окремого напрямку державної політики [4].

Повномасштабна війна 2022 року зумовила якісно новий етап еволюції ветеранської політики, коли питання підтримки ветеранів перестало бути вузькогалузевим і набуло стратегічного значення. У цей період відбувається переорієнтація політики з логіки пільг на логіку життєвих траєкторій ветерана,

що включає психологічну реабілітацію, працевлаштування, професійну перепідготовку, участь у громадському та політичному житті. Така трансформація відповідає сучасним європейським підходам, у яких ветеранська політика розглядається як інвестиція в людський капітал і соціальну стійкість держави [5].

Інституційна архітектура ветеранської політики в Україні характеризується багаторівневістю та залученням широкого кола суб'єктів публічної влади. Ключову роль у формуванні нормативно-правових засад відіграють Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України, які визначають загальні принципи, напрями та механізми реалізації державної ветеранської політики. Парламент ухвалює базові закони, що регламентують статус ветеранів, їхні права та соціальні гарантії, тоді як уряд забезпечує реалізацію цих норм через підзаконні акти, державні програми та міжвідомчу координацію [1; 14].

Центральним елементом інституційної системи є Міністерство у справах ветеранів України, на яке покладено функції формування та реалізації державної ветеранської політики, координації діяльності інших органів виконавчої влади у цій сфері, а також взаємодії з органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями ветеранів [4]. Створення цього міністерства стало відповіддю на потребу подолати розпорошеність повноважень і забезпечити цілісність політики, що раніше реалізовувалася через різні відомства без єдиного стратегічного центру.

Водночас ветеранська політика за своєю природою є міжсекторальною, тому значна частина повноважень залишається за іншими центральними органами виконавчої влади. Міністерство соціальної політики відповідає за надання соціальних виплат і пільг, Міністерство охорони здоров'я — за медичне забезпечення та реабілітацію, Міністерство освіти і науки — за доступ ветеранів до освіти та професійної перепідготовки, Міністерство економіки — за сприяння зайнятості та підприємницькі ініціативи ветеранів. Така розгалуженість повноважень об'єктивно ускладнює координацію та

потребує ефективних механізмів міжвідомчої взаємодії, що є одним із ключових викликів публічного управління у цій сфері [5].

На регіональному та місцевому рівнях реалізація ветеранської політики покладається на місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, які забезпечують практичний доступ ветеранів до публічних послуг. У цьому контексті важливо підкреслити, що децентралізація публічної влади в Україні створила нові можливості для адаптації ветеранської політики до потреб конкретних громад, але водночас загострила проблему нерівності інституційної спроможності територій [8] (див. рис. 1.2.1).

Комплексна підтримка ветеранів в Україні

Рисунок 1.2.1 - Система органів публічної влади у сфері ветеранської політики в Україні

Джерело: [2-8]

Подана схема ілюструє багаторівневу та ієрархічно структуровану систему органів публічної влади у сфері ветеранської політики в Україні, яка поєднує законодавчий, урядовий, центральний, регіональний і місцевий рівні управління. Така структура відображає міжсекторальний характер ветеранської політики та її інтегрованість у різні напрями державної діяльності — соціальний захист, охорону здоров'я, освіту, зайнятість, цифровізацію та безпеку.

Схема наочно демонструє, що стратегічне формування ветеранської політики здійснюється на рівні Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, які визначають нормативні рамки та загальні напрями державної політики. Водночас ключовою інституційною ланкою виступає Міністерство у справах ветеранів України, на яке покладено функцію координації та інтеграції зусиль інших центральних органів виконавчої влади. Це свідчить про інституційне визнання ветеранської політики як окремого напрямку публічного управління, а не лише складової соціальної політики.

Особливе значення у схемі має рівень органів місцевого самоврядування, оскільки саме громади забезпечують практичну реалізацію ветеранської політики через надання соціальних, медичних, реабілітаційних та адміністративних послуг. Децентралізований характер системи створює передумови для адресного реагування на потреби ветеранів, але водночас формує ризик територіальної нерівності залежно від управлінської та ресурсної спроможності громад.

Важливим елементом схеми є горизонтальна взаємодія з громадянським суспільством — ветеранськими громадськими організаціями, волонтерськими ініціативами та бізнесом. Їх участь підсилює принципи людиноцентричності, інклюзії та підзвітності публічної влади, а також сприяє формуванню довіри між ветеранами та державними інституціями. Таким чином, ефективність ветеранської політики залежить не лише від формального розподілу повноважень, а від якості координації та партнерської взаємодії між усіма суб'єктами системи.

Загалом схема підтверджує, що система органів публічної влади у сфері ветеранської політики в Україні є функціонально складною та потребує постійного вдосконалення механізмів координації, управління на основі даних і посилення ролі місцевого рівня, що є необхідною умовою наближення національної моделі до європейських стандартів.

Роль місцевого самоврядування у формуванні та реалізації ветеранської політики є ключовою, оскільки саме на місцевому рівні відбувається безпосередня взаємодія з ветеранами та членами їхніх сімей. Органи місцевого самоврядування відповідають за надання соціальних послуг, організацію медичної та психологічної допомоги, сприяння працевлаштуванню та інтеграції ветеранів у життя громади. У сучасних умовах місцева влада дедалі частіше виступає не лише виконавцем державних рішень, а й ініціатором власних програм підтримки ветеранів, що відображає тенденцію до посилення локального виміру ветеранської політики [9].

Водночас ефективність реалізації ветеранської політики на місцевому рівні значною мірою залежить від наявності ресурсів, управлінських компетенцій та партнерств. Громади з вищим рівнем інституційної спроможності здатні розробляти комплексні програми реінтеграції ветеранів, залучати грантові кошти, співпрацювати з бізнесом і громадськими організаціями. Натомість громади з обмеженими ресурсами часто зводять ветеранську політику до мінімального виконання делегованих повноважень, що створює ризик територіальної нерівності у доступі до послуг [10].

Особливу роль у формуванні ветеранської політики відіграє громадянське суспільство, зокрема ветеранські та волонтерські організації. Саме вони часто першими реагують на потреби ветеранів, заповнюючи прогалини державної політики та виступаючи адвокатами їхніх інтересів. Громадські організації беруть участь у розробленні нормативних актів, здійснюють громадський контроль за діяльністю органів влади, надають психологічну та правову допомогу ветеранам. У європейських країнах така взаємодія між державою та громадянським суспільством розглядається як

обов'язковий елемент ефективної ветеранської політики, що відповідає принципам good governance [11].

Таким чином, інституційні та нормативно-правові основи ветеранської політики в Україні перебувають у стані активної трансформації. З одного боку, створено базову правову та інституційну рамку, яка дозволяє реалізовувати державну політику у цій сфері, з іншого — залишаються суттєві виклики, пов'язані з координацією, децентралізацією та забезпеченням рівного доступу ветеранів до публічних послуг. Саме ці аспекти зумовлюють необхідність подальшого аналізу української ветеранської політики в контексті європейських стандартів

1.3 Європейські стандарти та підходи до формування ветеранської політики

У країнах Європейського Союзу ветеранська політика формується в межах ширшої моделі соціальної держави та ґрунтується на поєднанні правових, інституційних і ціннісних підходів до підтримки осіб, які брали участь у військовій службі або виконували завдання із захисту національної безпеки. Хоча Європейський Союз не має єдиної наднаціональної ветеранської політики, оскільки питання оборони та статусу ветеранів залишаються у компетенції держав-членів, у межах ЄС сформувався певний набір стандартів і best practices, що визначають загальні підходи до соціальної реінтеграції ветеранів, їхньої участі в економічному житті та забезпечення належного рівня медичної й психологічної підтримки.

Важливий аспект - на рівні Європейського Союзу як наднаціонального утворення немає єдиного юридичного визначення “ветеран” — це переважно компетенція держав-членів, тому в таблиці 1.3.1 поєднано (а) рамкову позицію

ЄС та (б) нормативні приклади країн ЄС, які найчастіше використовують як “європейську практику” (див. табл. 1.3.1).

Таблиця 1.3.1

Визначення поняття «ветеран» у нормативно-правовій базі ЄС

Рівень / країна	Нормативне джерело	Як визначається / фіксується поняття «ветеран»	Управлінський сенс для ветеранської політики
ЄС (наднаціональний рівень)	Позиційний документ EUROMIL щодо ветеранської політики; підхід ЄС до розподілу компетенцій	Єдиного “уніфікованого” правового визначення ветерана для всіх держав ЄС не сформовано; питання ветеранського статусу й політики здебільшого залишаються на рівні держав-членів.	Ветеранська політика в ЄС — мозаїчна: співіснують різні визначення/категорії та моделі підтримки, що ускладнює пряме порівняння без нормалізації даних і контексту.
Франція	Code des pensions militaires d'invalidité et des victimes de guerre (Legifrance), розділ про «carte du combattant»	“Ветеран/ancien combattant” інституційно фіксується через юридичне визнання якості комбатанта (правовий статус), що підтверджується процедурою отримання carte du combattant та пов’язаними правами/гарантіями.	Модель “статус → права”: доступ до пільг/виплат і символічного визнання прив’язано до формалізованого статусу та доказових критеріїв участі.
Польща	Закон про ветеранів дій поза межами держави (Ustawa o weteranach działań poza granicami państwa, 2011; офіційний текст ISAP)	Ветеран визначається як особа, яка на підставі направлення брала участь у діях поза межами держави; закон також розрізняє, зокрема, категорію “ветеран-постраждалий” (за наявності шкоди/травми).	Нормативний акцент на місії/операції та процедурі направлення: це дозволяє чітко адмініструвати облік, пільги й реабілітацію, але вимагає якісної верифікації.
Німеччина	Відомчий підхід (наказ/визначення в межах оборонного відомства), аналітичний огляд Bundeswehr (BAKS)	Використовується відомче визначення: ветеранами вважаються всі військовослужбовці на службі та особи, звільнені з Bundeswehr з честю (без втрати звання).	Широке визначення підсилює суспільне визнання та комунікацію політики, однак розширює цільову групу і потребує диференціації підтримки за потребами (а не лише “належністю”).

Джерело: [35–39]

На рівні Європейського Союзу немає єдиного юридичного визначення “ветеран”: ветеранський статус і ключові моделі підтримки визначаються переважно національним законодавством держав-членів, що відповідає логіці розподілу компетенцій у ЄС. Європейський простір демонструє різні юридичні “входи” у статус ветерана: Франція інституціоналізує “ветеранство” через статус комбатанта й відповідні документи/процедури; Польща — через участь у закордонних операціях за направленням і окремі категорії; Німеччина — через широке відомче визначення приналежності до служби (включно зі звільненими з честю).

Для порівняльного аналізу “Україна–ЄС” це означає необхідність методичної нормалізації: порівнювати не лише формальні визначення, а й те, як статус перетворюється на доступ до послуг (реабілітація, зайнятість, соціальний супровід), які критерії включення/виключення та які адміністративні процедури застосовуються.

Європейський досвід вирізняється тим, що ветеранська політика розглядається не як компенсація за минулу службу, а як інвестиція в соціальну стійкість і людський капітал. Такий підхід істотно відрізняється від традиційних моделей, орієнтованих переважно на пільги, і відповідає сучасним принципам *good governance*, у межах яких держава діє як партнер громадянина, а не лише як надавач допомоги [25].

Політики підтримки ветеранів у країнах ЄС є різноманітними за формами та інструментами, що зумовлено історичними традиціями, масштабами участі у воєнних конфліктах та особливостями національних систем соціального захисту. Водночас порівняльний аналіз дозволяє виокремити спільні риси, які формують європейський підхід до ветеранської політики. Передусім це визнання ветерана як активного суб’єкта суспільних процесів, здатного до самореалізації та участі в економічному й громадському житті.

У більшості країн ЄС політика підтримки ветеранів інтегрована в загальну систему соціальної політики та ринку праці. Наприклад, у Німеччині

ветерани не виокремлюються в окрему закриту систему пільг, а включаються до загальних механізмів соціального забезпечення, доповнених спеціалізованими програмами реабілітації та професійної адаптації [26]. Такий підхід мінімізує стигматизацію ветеранів і сприяє їхній рівноправній участі в суспільстві.

У Франції ветеранська політика має більш виражений інституційний характер, із наявністю спеціалізованих органів та програм, спрямованих на збереження історичної пам'яті, соціальну підтримку та інтеграцію ветеранів у цивільне життя. Водночас акцент робиться не лише на матеріальній допомозі, а й на символічному визнанні, що розглядається як важливий елемент соціальної згуртованості [27]. У країнах Північної Європи, зокрема у Швеції та Данії, ветеранська політика поєднується з розвиненими системами соціального забезпечення та активної політики зайнятості, що дозволяє ветеранам швидко інтегруватися в ринок праці після завершення служби [28].

Таким чином, європейські політики підтримки ветеранів характеризуються гнучкістю, інтегрованістю та орієнтацією на довгострокові результати, що є важливим орієнтиром для України в контексті адаптації власної ветеранської політики до європейських стандартів.

Соціальна реінтеграція, зайнятість, медична та психологічна підтримка ветеранів

Центральним елементом європейських підходів до ветеранської політики є соціальна реінтеграція ветеранів, яка розглядається як комплексний процес відновлення соціальних зв'язків, професійної ідентичності та психологічної рівноваги. У цьому контексті зайнятість виступає не лише джерелом доходу, а й ключовим чинником соціальної включеності та самореалізації ветеранів.

У країнах ЄС активно застосовуються програми професійної перепідготовки та перекваліфікації, що враховують специфіку військового досвіду та його трансформацію в цивільні компетенції. Наприклад, у Великій Британії (яка, хоча і вийшла з ЄС, залишається важливим джерелом best

practices) широко використовується підхід «recognition of prior learning», що дозволяє визнавати військові навички як частину професійної кваліфікації [29]. Подібні механізми застосовуються і в країнах ЄС, сприяючи скороченню періоду адаптації ветеранів на ринку праці.

Медична та психологічна підтримка ветеранів у європейських країнах ґрунтується на принципі доступності та безперервності послуг. Психологічна реабілітація, включно з лікуванням посттравматичних стресових розладів, інтегрується в систему охорони здоров'я та часто реалізується у співпраці з недержавними організаціями. Європейський досвід демонструє, що ефективна підтримка ветеранів потребує міждисциплінарного підходу, який поєднує медичні, соціальні та психологічні інтервенції [30].

Особливої уваги заслуговує підхід до підтримки сімей ветеранів, який у країнах ЄС розглядається як невід'ємна складова ветеранської політики. Сім'я визнається ключовим ресурсом соціальної адаптації, тому програми підтримки часто включають психологічне консультування, соціальні послуги та заходи з підвищення добробуту членів сімей ветеранів. Такий підхід відповідає принципам інклюзії та соціальної справедливості, закладеним у європейських соціальних моделях [31].

Європейські стандарти ветеранської політики тісно пов'язані з принципами good governance, які визначають якість публічного управління та ефективність державних рішень. До ключових принципів належать прозорість, підзвітність, участь громадян, ефективність та орієнтація на результат. У контексті ветеранської політики це означає, що ветерани не лише отримують послуги, а й беруть участь у формуванні та оцінюванні політики, що безпосередньо впливає на їхнє життя [32].

Best practices країн ЄС демонструють важливість залучення ветеранських організацій та громадянського суспільства до процесу ухвалення рішень. У багатьох державах створено консультативні ради або платформи, у межах яких ветерани можуть висловлювати свої потреби та брати участь у розробленні політичних рішень. Така практика підвищує легітимність

політики та сприяє формуванню довіри між державою та ветеранською спільнотою [33].

Ще одним важливим аспектом є використання даних та оцінювання ефективності ветеранських програм. У країнах ЄС поширені підходи evidence-based policy, що передбачають регулярний моніторинг результатів, аналіз впливу програм та коригування політики на основі отриманих даних. Це дозволяє уникати формалізму та забезпечувати реальну результативність заходів підтримки ветеранів [34].

Таким чином, європейські стандарти та підходи до формування ветеранської політики характеризуються системністю, людиноцентричністю та орієнтацією на довгостроковий соціальний ефект. Їх аналіз створює теоретико-методологічне підґрунтя для подальшого порівняльного аналізу ветеранської політики України та країн ЄС і визначення напрямів її удосконалення в умовах європейської інтеграції.

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної магістерської роботи здійснено цілісний теоретико-методологічний аналіз державної ветеранської політики як специфічного об'єкта публічного управління, що дозволило окреслити її змістовні характеристики, інституційні передумови формування та європейські орієнтири розвитку. Проведене дослідження засвідчило, що в сучасних умовах ветеранська політика виходить за межі традиційного розуміння соціального захисту й трансформується у багатовимірний напрям державної політики, тісно пов'язаний із питаннями соціальної стабільності, національної безпеки та відновлення людського потенціалу.

У процесі аналізу сутності ветеранської політики як об'єкта публічного управління встановлено, що її концептуальна основа формується на перетині

правових, соціальних і ціннісних підходів. З'ясовано, що в українському нормативно-правовому полі переважає статусно-категоріальний підхід до визначення поняття «ветеран», який забезпечує формальну визначеність прав і гарантій, але водночас не повною мірою враховує різноманітність життєвих ситуацій та потреб осіб після завершення військової служби. Це зумовлює необхідність поступового переходу до людиноцентричної моделі ветеранської політики, у межах якої центральним стає не лише юридичний статус, а реальний рівень соціальної, професійної та психологічної адаптації ветеранів.

Обґрунтовано, що ключові цілі державної ветеранської політики мають комплексний характер і включають забезпечення гідного рівня життя ветеранів, їх повноцінну соціальну реінтеграцію, збереження та розвиток людського капіталу, а також зміцнення соціальної справедливості й довіри до публічної влади. Доведено, що реалізація цих цілей можлива лише за умови дотримання принципів людиноцентричності, інклюзії та соціальної справедливості, які відповідають сучасним підходам до публічного управління та європейським цінностям.

Аналіз інституційних і нормативно-правових основ формування ветеранської політики в Україні показав, що ця сфера перебуває у стані активної трансформації. Виявлено еволюційний перехід від фрагментарної системи пільг до більш структурованої моделі державної політики з визначеними суб'єктами управління та спеціалізованою інституційною архітектурою. Створення профільного центрального органу виконавчої влади у сфері ветеранської політики стало важливим кроком до підвищення координації та системності управлінських рішень. Водночас встановлено, що багаторівневість і міжсекторальність ветеранської політики зумовлюють потребу в ефективних механізмах узгодження дій між різними органами влади та рівнями управління.

Особливу увагу в розділі приділено ролі органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства у реалізації ветеранської політики. Доведено, що саме на місцевому рівні відбувається практичне

втілення більшості заходів підтримки ветеранів, що робить громади ключовими суб'єктами політики реінтеграції. Разом із тим виявлено проблему нерівної інституційної та ресурсної спроможності територіальних громад, яка може призводити до диференціації доступу ветеранів до публічних послуг. У цьому контексті підкреслено значення партнерства з ветеранськими та громадськими організаціями як чинника підвищення адресності, гнучкості та довіри до державної політики.

Дослідження європейських стандартів і підходів до формування ветеранської політики дозволило встановити, що в Європейському Союзі відсутня уніфікована наднаціональна модель ветеранської політики, натомість існує сукупність національних практик, об'єднаних спільними ціннісними засадами. З'ясовано, що європейські підходи орієнтовані на довгострокову соціальну реінтеграцію ветеранів, розвиток їхнього професійного потенціалу та активну участь у суспільному житті. Характерною рисою європейських моделей є інтеграція ветеранської політики в загальну систему соціальної політики та ринку праці, а також активне використання принципів *good governance* і доказового управління.

Узагальнюючи результати першого розділу, можна зробити висновок, що теоретико-методологічні засади державної ветеранської політики в Україні формують необхідну основу для її подальшого аналізу та практичного вдосконалення. Виявлені особливості національної моделі та європейських підходів свідчать про наявність значного потенціалу для адаптації кращих практик ЄС з урахуванням українського контексту воєнного та післявоєнного розвитку. Саме ці положення створюють концептуальне підґрунтя для аналітичної оцінки реалізації ветеранської політики та розроблення практичних механізмів її удосконалення, що є предметом наступних розділів роботи.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ
ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС

2.1 Стан та динаміка реалізації державної ветеранської політики в Україні

Стан та динаміка реалізації державної ветеранської політики в Україні упродовж останніх років визначаються поєднанням безпрецедентних воєнних викликів, інституційних трансформацій та поступового переосмислення ролі ветерана в системі публічного управління. Повномасштабна збройна агресія проти України суттєво збільшила чисельність ветеранської спільноти, ускладнила її соціально-демографічну структуру та актуалізувала потребу у комплексних управлінських рішеннях, орієнтованих не лише на соціальний захист, а й на довгострокову реінтеграцію ветеранів у суспільне життя. У цьому контексті аналітична оцінка реалізації ветеранської політики дозволяє виявити як досягнення держави у цій сфері, так і системні проблеми, що потребують подальшого вдосконалення (див. табл. 2.1.1).

Таблиця 2.1.1

Динаміка чисельності ветеранів війни в Україні (2018–2024 рр.)

Рік	Кількість осіб зі статусом ветерана війни, тис. осіб	Річна динаміка, %	Ключові фактори змін
2018	~360	–	Переважно учасники АТО/ООС
2019	~380	+5,6	Продовження ООС
2020	~400	+5,3	Ротації, демобілізація
2021	~430	+7,5	Зростання кількості УБД
2022	~700	+62,8	Повномасштабне вторгнення РФ
2023	~950	+35,7	Масова мобілізація
2024*	>1 100	+15,8	Тривалі бойові дії

Джерело: [41-42]

Дані таблиці 2.1.1 свідчать про експоненціальне зростання чисельності ветеранської спільноти після 2022 року, що якісно змінює масштаби державної ветеранської політики. Якщо у 2018–2021 рр. зростання було поступовим і прогнозованим, то повномасштабна війна зумовила різкий стрибок, який створює системний тиск на всі елементи публічного управління. Це означає, що політика, розрахована на сотні тисяч осіб, має трансформуватися у масштабну державну систему, орієнтовану на мільйони ветеранів у середньо- та довгостроковій перспективі.

Кількісні параметри ветеранської спільноти в Україні є одним із ключових чинників, що визначають масштаб і складність реалізації державної ветеранської політики. За офіційними даними органів державної влади, чисельність осіб, які мають статус учасника бойових дій або належать до інших категорій ветеранів війни, за останні роки зросла в рази, що зумовлено тривалим характером бойових дій та мобілізаційними процесами [40]. Така динаміка формує безпрецедентне навантаження на систему соціального захисту, охорони здоров'я, реабілітації та зайнятості.

Водночас кількісні показники не відображають усієї складності ветеранської спільноти. Якісний аналіз свідчить про суттєву гетерогенність цієї соціальної групи за віком, станом здоров'я, рівнем освіти, професійним досвідом та соціальними потребами. Серед сучасних українських ветеранів значну частку становлять особи працездатного віку, для яких актуальними є питання працевлаштування, професійної перепідготовки та розвитку підприємницьких ініціатив. Поряд із цим зростає кількість ветеранів з інвалідністю внаслідок війни, які потребують довготривалої медичної та психологічної підтримки, а також адаптації соціальної інфраструктури [41].

Особливої уваги потребує регіональний аспект ветеранської спільноти. Рівень концентрації ветеранів істотно різниться між регіонами, що зумовлює нерівномірне навантаження на місцеві системи соціальних послуг. Територіальні громади, які приймають значну кількість ветеранів і членів їхніх сімей, стикаються з необхідністю швидкого нарощування інституційної

спроможності та пошуку додаткових ресурсів. У цьому контексті кількісні та якісні показники ветеранської спільноти мають розглядатися як основа для формування адресної та диференційованої державної політики [42].

Реалізація державної ветеранської політики в Україні здійснюється через систему інструментів соціального захисту та підтримки, які охоплюють фінансові виплати, пільги, соціальні послуги, медичну та психологічну реабілітацію, а також заходи з професійної адаптації. Законодавчо закріплені інструменти формують базовий рівень гарантій для ветеранів і членів їхніх сімей, проте ефективність їх застосування значною мірою залежить від якості адміністрування та координації між різними суб'єктами публічного управління [1] (див. табл. 2.1.2).

Таблиця 2.1.2

Основні інструменти державної підтримки ветеранів в Україні

Група інструментів	Зміст та механізм реалізації	Основні суб'єкти	Ключові обмеження
Фінансові	Грошові виплати, пільги, компенсації	Мінсоцполітики, ПФУ	Обмежений вплив на реінтеграцію
Медичні	Лікування, реабілітація, протезування	МОЗ, реабілітаційні центри	Нерівний доступ, дефіцит фахівців
Психологічні	ПТСР-підтримка, психосоціальні програми	МОЗ, НУО	Недостатня системність
Освітні	Перепідготовка, доступ до освіти	МОН, заклади освіти	Формальний характер участі
Зайнятість	Гранти, програми працевлаштування	Мінекономіки, ДСЗ	Низька інформованість
Соціальні послуги	Соціальний супровід, ЦНАП	Громади	Різна спроможність ОМС

Джерело: [40]; [43]; [45]

Таблиця 2.1.2 демонструє, що державна ветеранська політика в Україні має широкий набір інструментів, однак їх ефективність обмежується фрагментарністю та слабкою міжвідомчою координацією. Домінування фінансових механізмів не забезпечує повноцінної соціальної реінтеграції ветеранів, тоді як інструменти зайнятості, освіти та психологічної підтримки залишаються другорядними. Це свідчить про необхідність переходу від

компенсаторної моделі до розвивальної, що відповідає європейським підходам до ветеранської політики.

Соціальні виплати та пільги залишаються найбільш усталеним елементом ветеранської політики. Вони забезпечують мінімальний рівень матеріальної підтримки та виконують важливу компенсаторну функцію. Водночас численні дослідження та аналітичні звіти вказують на обмежену спроможність фінансових інструментів вирішувати комплексні проблеми реінтеграції ветеранів, зокрема у сфері зайнятості та соціальної включеності [43]. Це зумовлює необхідність доповнення традиційних механізмів новими формами підтримки, орієнтованими на розвиток людського потенціалу.

Медична та психологічна реабілітація є одним із найчутливіших напрямів ветеранської політики. В Україні поступово розвивається мережа реабілітаційних центрів та програм психологічної допомоги, зокрема за участю міжнародних партнерів. Однак доступ до таких послуг залишається нерівномірним, а їх якість часто залежить від регіональних ресурсів та рівня підготовки фахівців. У цьому контексті важливою проблемою є інтеграція реабілітаційних послуг у загальну систему охорони здоров'я та забезпечення безперервності підтримки ветеранів [44].

Інструменти професійної адаптації та зайнятості набувають дедалі більшого значення в умовах зростання чисельності ветеранів працездатного віку. Державні програми професійної перепідготовки, сприяння підприємництву та працевлаштуванню ветеранів мають потенціал для зменшення соціальної залежності та підвищення економічної активності цієї групи. Водночас їх реалізація часто стикається з обмеженнями, пов'язаними з недостатньою координацією між органами влади, бізнесом і громадянським суспільством, а також з низьким рівнем інформованості самих ветеранів про наявні можливості [45].

Попри наявність нормативно-правової бази та інституційних механізмів, реалізація державної ветеранської політики в Україні супроводжується низкою системних проблем і викликів. Однією з них є фрагментарність

управлінських рішень, що проявляється у розпорошеності повноважень між різними органами публічної влади та недостатній узгодженості їх дій. Відсутність єдиного інформаційного простору та комплексної системи обліку потреб ветеранів ускладнює планування та моніторинг ефективності політики [46].

Суттєвим викликом залишається нерівність доступу ветеранів до послуг залежно від місця проживання. Територіальні громади з різним рівнем ресурсної забезпеченості по-різному реалізують державні та місцеві програми підтримки ветеранів, що суперечить принципам соціальної справедливості та рівності можливостей. Ця проблема особливо загострюється в умовах децентралізації, коли значна частина повноважень і відповідальності покладається на місцевий рівень без належного фінансового та методичного супроводу з боку держави [47].

Окремої уваги потребує питання участі ветеранів у формуванні та оцінюванні державної політики. Хоча в Україні активно розвивається ветеранський громадський сектор, механізми системної взаємодії між органами влади та ветеранськими організаціями залишаються недостатньо інституціоналізованими. Це знижує рівень довіри та ефективність політики, оскільки управлінські рішення не завжди враховують реальні потреби цільової групи [48] (див. табл. 2.1.3).

Таблиця 2.1.3

Ключові проблеми реалізації державної ветеранської політики в Україні

Проблема	Прояв у практиці	Управлінські наслідки
Фрагментація управління	Розпорошеність повноважень	Низька узгодженість рішень
Територіальна нерівність	Різна спроможність громад	Нерівний доступ до послуг
Процедурна складність	Бюрократичні бар'єри	Відчуження ветеранів
Недостатність даних	Відсутність єдиного реєстру	Неможливість evidence-based policy
Обмежена участь ветеранів	Формальні консультації	Низька довіра до влади
Кадрові обмеження	Дефіцит фахівців	Зниження якості послуг

Джерело: [42]; [47]; [48]; [46]

Аналіз проблем реалізації ветеранської політики свідчить, що більшість із них мають управлінський, а не фінансовий характер. Ключовими викликами залишаються слабка координація, дефіцит якісних даних і недостатня залученість ветеранів до формування політики. Це означає, що подальше вдосконалення ветеранської політики має ґрунтуватися не лише на збільшенні ресурсів, а насамперед на реформах управлінських механізмів, посиленні ролі громад і впровадженні принципів «good governance».

Таким чином, стан і динаміка реалізації державної ветеранської політики в Україні свідчать про наявність як позитивних зрушень, пов'язаних із розширенням інституційної спроможності та спектра інструментів підтримки, так і значних викликів, що потребують комплексного управлінського реагування. Усвідомлення цих тенденцій створює підґрунтя для подальшого порівняльного аналізу з європейськими моделями ветеранської політики та визначення напрямів її удосконалення

2.2 Практики реалізації політики реабілітації та реінтеграції військових у країнах Європейського Союзу

Практики реалізації політики реабілітації та реінтеграції військових у країнах Європейського Союзу формувалися поступово під впливом історичного досвіду, соціальних моделей та принципів публічного управління, притаманних окремим державам-членам. За відсутності уніфікованої наднаціональної ветеранської політики на рівні ЄС, кожна країна розробляє власну систему реабілітації військових і ветеранів, спираючись водночас на спільні європейські цінності, стандарти прав людини та підходи до соціальної інклюзії. У цьому контексті реабілітація та реінтеграція розглядаються не як разові заходи, а як тривалий і багатовимірний процес, що поєднує медичну, психологічну, соціальну та професійну складові.

Європейський підхід до реінтеграції військових вирізняється системністю та орієнтацією на довгострокові результати. Ветеран у цих моделях розглядається не лише як отримувач допомоги, а як активний учасник соціально-економічного життя, чия успішна адаптація є важливою передумовою суспільної стабільності та соціальної згуртованості. Саме тому аналіз практик країн ЄС доцільно здійснювати через призму організаційних моделей, фінансування та управлінських механізмів, а також ролі різних суб'єктів у реалізації політики.

Організаційні моделі реабілітації та реінтеграції військових у країнах ЄС є різноманітними, однак їх об'єднує прагнення інтегрувати ветеранські послуги в загальну систему соціальної політики та охорони здоров'я. У більшості держав-членів відсутні ізольовані «ветеранські» системи, натомість застосовується підхід інтеграції, за якого військові та ветерани отримують доступ до універсальних публічних послуг, доповнених спеціалізованими програмами.

У Німеччині реабілітація військових організована на основі поєднання відомчих і цивільних структур. Військовослужбовці, які зазнали поранень або психологічних травм, спочатку проходять лікування у спеціалізованих медичних закладах Bundeswehr, після чого інтегруються в загальнонаціональну систему охорони здоров'я та соціального забезпечення. Така модель забезпечує безперервність реабілітації та запобігає маргіналізації ветеранів після завершення служби [49].

Французька модель вирізняється наявністю чітко структурованої системи інституцій, відповідальних за підтримку ветеранів і постраждалих унаслідок воєнних дій. Водночас значна увага приділяється не лише медичній та соціальній допомозі, а й збереженню соціального статусу ветеранів через символічне визнання, комеморативні практики та участь у громадському житті. Такий підхід сприяє формуванню позитивного суспільного образу ветерана та зменшує ризик соціальної ізоляції [50].

У країнах Північної Європи, зокрема у Швеції та Данії, реінтеграція військових здійснюється в межах універсальної моделі соціальної держави. Реабілітаційні послуги надаються через систему охорони здоров'я та соціального захисту, доступну для всіх громадян, але з урахуванням специфічних потреб ветеранів. Ця модель ґрунтується на високому рівні довіри до державних інституцій і передбачає тісну взаємодію між службами охорони здоров'я, соціальними працівниками та службами зайнятості [51].

Таким чином, організаційні моделі країн ЄС демонструють перевагу інтеграційного підходу, за якого реабілітація військових не відокремлюється від загальної соціальної політики, а розглядається як її складова, що сприяє соціальній рівності та інклюзії.

Фінансування політики реабілітації та реінтеграції військових у країнах ЄС здійснюється переважно за рахунок державних бюджетів, що відображає соціальну відповідальність держави перед особами, які виконували завдання з національної безпеки. Водночас характерною рисою є використання багатоканальних фінансових механізмів, які поєднують бюджетні кошти, соціальне страхування та, у окремих випадках, ресурси європейських фондів.

У більшості держав-членів витрати на медичну та психологічну реабілітацію ветеранів включені до загальних програм охорони здоров'я, що дозволяє уникати дублювання функцій і забезпечувати сталість фінансування. Наприклад, у Нідерландах реабілітація військових фінансується через систему обов'язкового медичного страхування, доповнену спеціальними державними програмами підтримки для осіб, які зазнали травм під час служби [52]. Такий підхід забезпечує прозорість витрат і підзвітність управлінських рішень.

Управлінські механізми реалізації ветеранської політики в ЄС ґрунтуються на принципах *good governance*, зокрема стратегічному плануванні, міжвідомчій координації та оцінюванні результативності програм. Багато країн застосовують програмно-цільовий підхід, за якого визначаються чіткі цілі, індикатори результативності та механізми моніторингу. Це дозволяє

коригувати політику з урахуванням змін у потребах ветеранів і соціально-економічному середовищі [53].

Важливим елементом управлінських механізмів є використання доказової бази. Країни ЄС активно залучають результати наукових досліджень, статистичні дані та оцінки незалежних експертів для вдосконалення реабілітаційних програм. Такий підхід сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів і зменшенню ризиків формалізації політики, коли програми існують номінально, але не досягають реальних результатів [34].

Реалізація політики реабілітації та реінтеграції військових у країнах ЄС характеризується чітким розподілом ролей між державою, муніципалітетами та недержавним сектором. Держава виступає стратегічним координатором і гарантом прав ветеранів, визначаючи загальні рамки політики, стандарти послуг і механізми фінансування. Національні уряди також відповідають за міжнародні зобов'язання у сфері прав людини та соціального захисту [25].

Муніципалітети відіграють ключову роль у практичній реалізації політики, оскільки саме на місцевому рівні відбувається безпосередня взаємодія з ветеранами. У багатьох країнах ЄС органи місцевого самоврядування відповідають за надання соціальних послуг, організацію психологічної підтримки, сприяння зайнятості та соціальній інтеграції ветеранів у громадах. Такий підхід дозволяє адаптувати політику до локальних потреб і забезпечити адресність допомоги [54].

Недержавний сектор, зокрема ветеранські організації, благодійні фонди та громадські ініціативи, є важливим партнером публічної влади у сфері реабілітації військових. У країнах ЄС ці організації часто беруть участь у наданні психологічної допомоги, консультуванні, професійній орієнтації та адвокації прав ветеранів. Їхня діяльність доповнює державні програми та підвищує гнучкість системи, дозволяючи швидко реагувати на нові виклики [33] (див. табл. 2.2.1).

Таблиця 2.2.1

Порівняльна характеристика моделей реабілітації та реінтеграції
військових/ветеранів: Україна – країни ЄС

Вимір порівняння	Україна (поточна модель/тренд)	Країни ЄС (типові підходи та практики)	Приклади/джерела
1	2	3	4
Нормативна “рамка” та статусність	Базовий статусний підхід: права/гарантії прив’язані до статусів ветеранів війни, процедура доступу до послуг проходить через підтвердження категорій та адміністрування соціальних гарантій. [55]	Єдиного визначення на рівні ЄС немає; моделі визначаються державами-членами, але в цілому домінує поєднання правового статусу з універсальними соціальними сервісами.	Україна: Закон №3551-ХІІ [55].
Організацій на модель надання допомоги	Комбінація: державні програми + контракування/відшкодування послуг надавачам; розвиток багаторівневої системи психологічної допомоги (3 рівні), можливість стаціонарного/амбулаторного/дистанційного формату. [56]	Переважно інтеграційні моделі: військова медицина/відомчі структури для служби + подальша інтеграція у цивільні системи охорони здоров’я та реабілітації; наявні спеціалізовані установи/агентства підтримки ветеранів.	Німеччина: Bundeswehr Medical Service (лікування/реабілітація) [57]; Франція: ONaCVG (підтримка ветеранів і жертв війни) [58].
Медична реабілітація та доступ до послуг	Акцент на розширенні доступу до безоплатної реабілітації для ветеранів/ветеранок через визначені пакети/послуги та державні механізми забезпечення. [59]	Часто забезпечується через загальну систему (медицина/страхування), із спеціальним маршрутом для військових травм; у Німеччині — безоплатна військова медична допомога для персоналу як еквівалент страхування, із лікуванням/реабілітацією в системі Bundeswehr. [60]	Україна: урядове роз’яснення щодо безоплатних реабілітаційних послуг [59]; Німеччина: military medical care (безоплатна меддопомога) [60].
Психологічна підтримка та ментальне здоров’я	Розвиток інструментів психологічної допомоги (реєстр фахівців, маршрути звернення), цифрові рішення для самооцінки/рекомендацій (MARTA), поєднання державних програм і партнерських ініціатив. [56; 61; 62]	Поширені підходи “trauma-informed care”, інтеграція ментального здоров’я в системи охорони здоров’я/первинної допомоги, міжсекторальні програми реінтеграції; з’являються галузеві настанови щодо ментального здоров’я у секторі оборони та ветеранів.	Україна: MARTA [61], роз’яснення Мінветеранів про отримання психодопомоги [62]; Міжнар. стандарти: WHO Guidance (defence & veterans sector) [63; 64].

Продовження табл. 2.2.1

1	2	3	4
Фінансування	Поєднання бюджетних інструментів, програм відшкодування вартості послуг (зокрема психологічних на 2–3 рівнях) та партнерських/донорських компонентів; акцент на створенні системних рішень під навантаженням війни. [56]	Зазвичай багатоканальне фінансування: держбюджет + соціальне страхування/універсальна медицина; додатково — фонди/програми підтримки, інколи грантові механізми та контракти з провайдерами.	Німеччина: модель безоплатної військової меддопомоги як елемент фінансування медпослуг [60].
Роль муніципалітетів / “community-based” підхід	Тренд на посилення місцевого рівня: розвиток місцевих сервісів та “точок входу” в громадах; під час війни — потреба в сервісах “поруч із людиною”, а не лише в центральних структурах.	У країнах ЄС реінтеграція часто закріплена на місцевому рівні через соціальні служби, зайнятість, житлові та реабілітаційні сервіси, партнерство з НУО. Окремі програми підкреслюють, що реінтеграція ефективна, коли вона “вкорінена” у громаді. [65]	Приклад підтримки ветеранських просторів/реінтеграції на рівні громад за участі ЄС/UNDP/Нідерландів (в Україні як переносима практика) [65].
Роль недержавного сектору	Висока роль НУО/фондів/ветеранських ініціатив у психологічній підтримці та соціальній реінтеграції; держава дедалі частіше вибудовує партнерські механізми (реєстри надавачів, довідники, маршрути). [62]	НУО, ветеранські організації та благодійні структури — важливі партнери держави: допомога в переході до цивільного життя, ментальне здоров’я, працевлаштування, підтримка сімей.	Мінветеранів про поєднання державних і недержавних каналів психдопомоги [62].
Управління на основі доказів (evidence-based) та оцінювання	Потреба у посиленні системної оцінки ефективності та використанні даних; практики формуються, але є виклики із сумісністю даних/реєстрів і доказовістю впливу.	Поширений підхід до інституціоналізації policy evaluation як елементу good governance; оцінювання — важливий механізм підзвітності та довіри. [66]	OECD про роль policy evaluation для good governance [66].

Джерело: [55 - 66]

Українська модель реабілітації та реінтеграції ветеранів перебуває у фазі активного розгортання під впливом війни: ключовими тенденціями є багаторівневість психологічної допомоги, поєднання державних і партнерських каналів підтримки та поступова інституціоналізація маршрутів доступу до послуг. Це підсилюється розвитком цифрових інструментів і реєстрів, які мають зменшувати бар’єри звернення. [56; 61; 62]

Європейський “середній профіль” не означає єдину політику ЄС: натомість спостерігається інтеграційна логіка — спеціалізовані елементи

(військова медицина, агентства підтримки) поєднані з універсальними системами охорони здоров'я та соціального захисту. Прикладом є поєднання можливостей медичної служби Bundeswehr із ширшим цивільним контекстом, а також інституційна роль спеціалізованих установ підтримки ветеранів (як ONaCVG у Франції). [57; 58; 60]

Найсуттєвіша відмінність між моделями лежить не стільки у “переліку послуг”, скільки в управлінській архітектурі: ЄС-практики акцентують сталі механізми фінансування, локалізацію реінтеграції у громадах і системне оцінювання результативності, тоді як для України пріоритетом стає швидке масштабування сервісів і одночасне вибудовування доказової системи управління ефективністю. [59; 65; 66]

Таким чином, практики реалізації політики реабілітації та реінтеграції військових у країнах Європейського Союзу демонструють переваги комплексного, міжсекторального підходу, що поєднує зусилля держави, місцевого самоврядування та громадянського суспільства. Аналіз цих практик створює важливе аналітичне підґрунтя для порівняльного дослідження української ветеранської політики та визначення напрямів її адаптації до європейських стандартів у наступних підрозділах роботи.

2.3 Порівняльний аналіз ветеранської політики України та країн ЄС

Порівняльний аналіз ветеранської політики України та країн Європейського Союзу потребує чіткого методологічного застереження: на рівні ЄС не існує єдиної «ветеранської політики» як уніфікованого наднаціонального комплексу норм, інституцій і сервісів. Відповідно до розподілу компетенцій у Європейському Союзі, питання оборони, статусу військовослужбовців і ветеранів, а також більшість інструментів їх реабілітації та соціального захисту залишаються компетенцією держав-членів;

водночас ЄС формує рамкові підходи в суміжних сферах (соціальна інклюзія, права людини, стандарти врядування, координація і підтримка) [67; 68]. Тому порівняння «Україна–ЄС» у практичному сенсі є порівнянням України з набором національних моделей держав-членів, які функціонують у межах спільного ціннісного поля та принципів належного врядування.

У цьому підрозділі порівняльний аналіз здійснюється за трьома взаємопов'язаними напрямками. По-перше, визначається відповідність української ветеранської політики європейським стандартам у ціннісній, інституційній та управлінській площинах. По-друге, виокремлюються сильні сторони й «вузькі місця» української моделі як системи реабілітації та реінтеграції. По-третє, узагальнюються чинники результативності ветеранських політик, які в європейських країнах забезпечують досягнення соціально значущих результатів і можуть бути адаптовані до українського контексту з урахуванням масштабів війни та післявоєнного відновлення.

Відповідність української політики європейським стандартам

Європейські стандарти у ветеранській політиці доцільно розглядати як систему трьох «опор»:

- 1) цінності та права (гідність, недискримінація, інклюзія, орієнтація на потреби людини);
- 2) принципи «good governance» (прозорість, підзвітність, участь, результативність);
- 3) управління на основі даних та оцінювання політики (evidence-based policy).

У країнах ЄС ці опори проявляються по-різному, однак у сукупності формують сучасну «європейську логіку» підтримки ветерана як активного суб'єкта соціального й економічного життя, а не лише отримувача пільг.

У ціннісному вимірі Україна демонструє виразний рух у напрямі людиноцентричності та інклюзії, що проявляється у розширенні фокусу з матеріальної компенсації на комплексну реінтеграцію. Зміст сучасної ветеранської політики в Україні дедалі частіше охоплює психологічне

відновлення, соціальний супровід, зайнятість, освітні й підприємницькі можливості, підтримку сімей. Така еволюція узгоджується з європейською тенденцією, за якої реабілітація та реінтеграція є довготривалим процесом, що поєднує медичну, психологічну, соціальну та професійну складові, а не зводиться до одноразових заходів.

У площині організаційних підходів українська модель наближається до європейської через розвиток комплексних маршрутів психосоціальної допомоги й цифровізації доступу до послуг. Зокрема, державні рішення щодо спрощення надання безоплатної психологічної допомоги для ветеранів і ветеранок свідчать про прагнення знизити бар'єри звернення та зробити підтримку більш доступною в умовах високого попиту [71]. Додатково, цифрові інструменти (наприклад, рішення на кшталт онлайн-системи MARTA) позиціонуються як елемент підтримки ментального здоров'я, раннього виявлення потреб і маршрутизації до фахівців [72]. У європейських країнах цифрові інструменти також поступово стають частиною системи соціальної інклюзії та підвищення доступності послуг, особливо коли цільова група зростає і потребує масштабування сервісів.

Водночас порівняння з країнами ЄС показує, що «європейська відповідність» часто забезпечується не окремими інструментами, а структурною логікою системи. Наприклад, у Німеччині медичне забезпечення військових організоване як інституційно оформлена система: військова медична служба Bundeswehr виконує роль еквівалента цивільного медичного страхування для персоналу, створюючи зрозумілий маршрут доступу до медичної допомоги й подальшої реабілітації [73; 74]. Для України це важливий орієнтир у частині побудови безперервності підтримки — від первинного звернення до стабільного повернення у цивільне життя.

В управлінському вимірі українська політика поступово наближається до європейських принципів *good governance*, однак потребує посилення системності. Європейська логіка підзвітності й результативності, підтримана рекомендаціями OECD, наголошує: оцінювання політики має бути

інституціоналізованим, інтегрованим у політичний цикл і пов'язаним із прийняттям рішень та бюджетуванням [69]. Україна вже активно розвиває окремі компоненти сучасного врядування у ветеранській політиці (публічні сервіси, цифрові канали, партнерства), але залишається запит на більш регулярне вимірювання результатів — не лише «скільки послуг надано», а «яких змін досягнуто» для ветерана та його сім'ї.

Окремої уваги заслуговує відповідність української політики міжнародним підходам у сфері ментального здоров'я. У сучасних рекомендаціях ВООЗ підкреслюється, що ментальне здоров'я в секторі оборони та ветеранської підтримки потребує стратегічних дій: міжсекторальної координації, зниження стигми, інтеграції допомоги в системи охорони здоров'я та забезпечення оцінювання ефективності [70]. Українські рішення, спрямовані на розширення доступу до психологічної допомоги та розвиток цифрових інструментів, узгоджуються з цією рамкою, але їхній ефект суттєво залежить від якості кадрового забезпечення, доступності сервісів у регіонах і здатності системи підтримувати ветерана не одноразово, а протягом усього шляху реінтеграції.

Отже, відповідність української ветеранської політики європейським стандартам можна охарактеризувати як динамічну і таку, що розвивається: на рівні цінностей і окремих управлінських інструментів Україна демонструє виразне зближення з європейськими підходами, однак потребує посилення системності, доказовості, територіальної рівності доступу та інтегрованості маршрутів підтримки.

Сильні сторони української ветеранської політики формуються в умовах, коли масштаби потреб зростають швидше, ніж інституційна спроможність системи. Такий контекст, попри всю складність, стимулює інновації, швидке запровадження інструментів і партнерську мобілізацію ресурсів.

Першою сильною стороною є здатність до оперативного управлінського реагування. Рішення щодо спрощення процедур доступу до психологічної

допомоги та державні інформаційні інструменти підтримки ментального здоров'я демонструють готовність системи знижувати адміністративні бар'єри і працювати з найбільш «чутливою» сферою реінтеграції [71; 72]. Це важливо, оскільки ментальне здоров'я є базовим фактором відновлення людського капіталу, зниження соціальної напруги та профілактики довгострокових негативних наслідків для сімей ветеранів і громад.

Другою сильною стороною є розвиток партнерської екосистеми. Українська модель дедалі більше спирається на поєднання державних структур, місцевого самоврядування, міжнародних організацій, ветеранських і волонтерських ініціатив. У європейських практиках роль спеціалізованих установ та мереж сервісів часто є вирішальною для зниження фрагментації підтримки. Показовим прикладом є Франція, де ONaCVG як публічна установа виконує визначені місії й підтримує мережу наближених сервісів, орієнтованих на ветеранів і жертв війни [75; 76]. Для України партнерський підхід є одним із шляхів швидкого масштабування послуг — особливо там, де державні ресурси обмежені.

Третьою сильною стороною є активізація цифровізації. У ситуації, коли ветеранська спільнота зростає, цифрові інструменти можуть зменшити «вартість доступу» до послуг (час, логістика, черги, стигма), підвищити прозорість і керованість системи, а також забезпечити кращу комунікацію можливостей підтримки. Українські цифрові рішення у сфері ментального здоров'я та інформування ветеранів є важливими кроками у цьому напрямі [72].

Разом із тим, сильні сторони української моделі співіснують із «вузькими місцями», які мають переважно управлінський характер і стримують результативність політики.

Перше «вузьке місце» — фрагментація та координаційні розриви. Ветеранська політика перетинає багато сфер, тому без наскрізної координації, «єдиного маршруту» та механізмів супроводу ветерана система перетворюється на набір паралельних програм. У європейських країнах

фрагментацію долають або через інтеграцію в універсальні системи соціальної держави (коли «точка входу» є зрозумілою), або через спеціалізовані інституції з мережевими підрозділами й чітким розподілом ролей (як ONaCVG) [75; 76]. Українська система потребує посилення логіки «case management» і міжвідомчих маршрутів, особливо на рівні громад.

Друге «вузьке місце» — територіальна нерівність доступу. Різна спроможність громад і регіонів зумовлює нерівномірну доступність реабілітації та соціальних послуг, що створює ризики соціальної несправедливості. В умовах децентралізації ця проблема загострюється: місцевий рівень є ключовим для реінтеграції, але без методичного супроводу, стандартів якості й фінансового вирівнювання громади можуть «провалюватися» у забезпеченні базових сервісів. У країнах ЄС роль муніципалітетів у соціальній інклюзії є суттєвою, але зазвичай підкріплюється інституційною сталістю соціальних служб і механізмами підзвітності.

Третє «вузьке місце» — недостатність системного оцінювання результативності. У розвинених моделях врядування оцінювання політики не є додатком, а виступає регулярним процесом, що допомагає коригувати програми, перерозподіляти ресурси і відмовлятися від неефективних інструментів. OECD підкреслює, що якісне оцінювання підсилює управління і має бути інституційно підтриманим [69]. Українській ветеранській політиці необхідно перейти від обліку заходів до вимірювання впливу на життєві результати: працевлаштування, стабільність доходів, стан ментального здоров'я, соціальна включеність, задоволеність сервісами.

Четверте «вузьке місце» — надмірна залежність від статусно-процедурної логіки. Українська система значною мірою пов'язує доступ до гарантій із підтвердженням статусів, що забезпечує правову визначеність, але може створювати адміністративні бар'єри. Європейські підходи різняться. У Польщі, наприклад, статус у межах закону про ветеранів дій поза межами держави пов'язаний із формалізованими критеріями (участь за направленням) і додатковими категоріями на кшталт «ветеран-постраждалий», що задає

більш прогнозовану систему верифікації [77]. У Німеччині дискусійним, але показовим є ширше відомче визначення ветерана як особи, що служила або була звільнена з честю, яке підсилює суспільне визнання та комунікацію політики, водночас розширюючи цільову групу [78]. Для України важливо знайти баланс між юридичною точністю та людиноцентричністю, аби доступ до підтримки визначався не лише статусом, а й потребою (особливо у психосоціальній реабілітації).

Отже, українська модель має істотні сильні сторони — здатність до швидкого реагування, розвиток психосоціальної підтримки, партнерські механізми і цифровізацію. Водночас «вузькі місця» — фрагментація, територіальна нерівність, недостатня доказовість і статусно-процедурні бар'єри — формують запит на подальше удосконалення управлінської архітектури політики.

Порівняльний аналіз дозволяє виокремити чинники, які в європейських країнах і в Україні визначають результативність ветеранських політик. Важливо, що ці чинники стосуються не стільки окремих «інструментів», скільки здатності системи перетворювати ресурси на довгострокові соціальні результати.

Перший чинник — інтегрованість сервісів і безперервність маршруту підтримки. Результативні політики забезпечують ветерану послідовний шлях: медична допомога → реабілітація → психосоціальна підтримка → освіта/перекваліфікація → зайнятість → соціальна включеність у громаді. Німецька практика інституційно оформленого медичного забезпечення для військових у межах Bundeswehr демонструє значення чітких маршрутів і гарантованого доступу до медичних послуг [73; 74]. Французька модель через ONaCVG підкреслює, що мережеві інституції можуть зменшувати фрагментацію і забезпечувати доступність «поруч із людиною» [75; 76]. Для України це означає необхідність розбудови системи супроводу ветерана і стандартизованих маршрутів на рівні громад.

Другий чинник — сталість фінансування та прогнозованість інструментів. Європейські моделі зазвичай спираються на поєднання державного фінансування, універсальної медицини/страхування, контрактування послуг і чітких стандартів. Для України в умовах війни критично важливо мінімізувати «ручне управління» й забезпечити інституційну сталість: пакети послуг, стандартні протоколи, довгострокові програми з визначеними результатами та фінансовими параметрами.

Третій чинник — ментальне здоров'я як наскрізний пріоритет. ВООЗ наголошує на необхідності стратегічних дій у секторі оборони та ветеранської підтримки: міжсекторальної координації, боротьби зі стигмою, інтеграції сервісів у систему охорони здоров'я і наявності механізмів оцінювання ефективності [70]. Українська практика спрощення доступу до психологічної допомоги й цифровізація підтримки ментального здоров'я відповідають цій логіці, однак потребують масштабування та вирівнювання якості послуг у регіонах [71; 72].

Четвертий чинник — участь ветеранів і партнерство з громадянським суспільством. Результативність політики зростає, коли ветеранська спільнота має інституціоналізовані механізми зворотного зв'язку, консультацій і співучасті. Партнерство з НУО підвищує гнучкість системи й здатність швидко реагувати на нові потреби, особливо у психологічній підтримці та соціальному супроводі. Для України це також означає необхідність чітких стандартів співпраці, прозорих правил контрактування/підтримки недержавних надавачів і контролю якості.

П'ятий чинник — управління на основі даних, моніторинг і оцінювання впливу. OECD підкреслює, що інституціоналізована політична оцінка підсилює врядування і забезпечує прийняття рішень на основі доказів [69]. Для ветеранської політики України це означає практичну потребу в сумісних реєстрах і даних, регулярних вимірюваннях результативності (працевлаштування, стан здоров'я, психологічне благополуччя, доступ до

реабілітації, соціальна включеність), а також у прозорих звітах, які підвищують довіру та підзвітність системи.

Узагальнюючи, порівняння України та країн ЄС (див. Додаток А) демонструє, що відповідність європейським стандартам у ветеранській політиці визначається не лише нормативними формулами, а передусім управлінською спроможністю: здатністю інтегрувати сервіси, забезпечити сталі маршрути підтримки, прогнозоване фінансування, партнерство, доказовість і підзвітність.

Україна демонструє сильні сторони, пов'язані зі швидким розгортанням підтримки, пріоритизацією психологічної допомоги та розвитком цифрових інструментів доступу до сервісів, що особливо важливо за умов стрімкого зростання ветеранської спільноти. [71; 72].

Ключові «вузькі місця» української моделі мають переважно управлінсько-організаційний характер: фрагментація, нерівність доступу між громадами, нестача системного оцінювання результативності та ризику «процедурних бар'єрів» через статусність. Ці проблеми безпосередньо впливають на довіру до інституцій і реальний соціальний ефект політики. [69]

Для країн ЄС характерні сильні інституційні рішення — сталі мережі підтримки та інституції, що забезпечують наближені сервіси (наприклад, ONaCVG), а також інституціоналізовані підходи до policy evaluation та evidence-based policy, що підсилюють підзвітність і результативність. [69; 75; 76]

Порівняння засвідчує: наближення України до європейських стандартів у ветеранській політиці залежить не тільки від розширення програм, а передусім від перебудови архітектури управління — інтегрованих маршрутів (case management), стандартів якості, вирівнювання спроможності громад і регулярного вимірювання соціальних результатів. [69; 70]

Україна має вагомі передумови для такого зближення, однак потребує подальшої інституційної консолідації ветеранської політики, вирівнювання доступу між громадами та посилення системи оцінювання впливу програм.

Саме ці висновки створюють аналітичну основу для подальших рекомендацій щодо удосконалення державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів.

Висновки до розділу 2

У другому розділі кваліфікаційної магістерської роботи здійснено ґрунтовний аналітичний аналіз реалізації державної ветеранської політики в Україні та практик реабілітації й реінтеграції військових у країнах Європейського Союзу, що дозволило виявити ключові тенденції, проблеми та управлінські закономірності у цій сфері. Проведене дослідження підтвердило, що сучасна ветеранська політика формується в умовах високої динаміки соціальних процесів і значного інституційного навантаження, зумовленого як масштабами війни в Україні, так і зростанням ролі людського капіталу в європейських моделях публічного управління.

Аналіз стану та динаміки реалізації ветеранської політики в Україні показав, що різке зростання чисельності ветеранської спільноти після 2022 року докорінно змінило масштаб і характер державного втручання у цій сфері. Якщо до повномасштабної війни ветеранська політика функціонувала в умовах відносної прогнозованості, то сучасний етап характеризується необхідністю швидкого масштабування сервісів, адаптації інституцій і перегляду управлінських підходів. Кількісні показники зростання чисельності ветеранів поєднуються з ускладненням якісної структури ветеранської спільноти, що включає осіб різного віку, стану здоров'я, освітнього рівня та професійного досвіду. Це обумовлює потребу у диференційованих, адресних і комплексних управлінських рішеннях.

Дослідження інструментів державної підтримки ветеранів в Україні засвідчило наявність широкого спектра механізмів, які охоплюють фінансові виплати, соціальні послуги, медичну та психологічну реабілітацію, освітні програми та заходи сприяння зайнятості. Водночас встановлено, що

домінування компенсаторних фінансових інструментів не забезпечує повноцінної соціальної та професійної реінтеграції ветеранів. Найбільш проблемними залишаються напрями, пов'язані з довгостроковим відновленням працездатності, ментального здоров'я та інтеграцією ветеранів у ринок праці. Це свідчить про необхідність трансформації ветеранської політики з переважно соціально-захисної у розвиткову, орієнтовану на активну участь ветеранів у суспільному та економічному житті.

Виявлені проблеми реалізації ветеранської політики в Україні мають здебільшого управлінський характер. Фрагментарність повноважень, недостатня міжвідомча координація, нерівність доступу до послуг залежно від території проживання та обмеженість системного використання даних суттєво знижують результативність державних заходів. Особливої актуальності набуває проблема нерівної спроможності територіальних громад, які в умовах децентралізації відіграють ключову роль у практичній реалізації ветеранської політики, але не завжди мають достатні ресурси та методичну підтримку для виконання покладених функцій.

Аналіз практик країн Європейського Союзу показав, що, попри відсутність єдиної наднаціональної ветеранської політики, у державах-членах сформувалися спільні підходи, засновані на цінностях соціальної інклюзії, гідності та людиноцентричності. Європейські моделі реабілітації та реінтеграції військових характеризуються системністю, інтеграцією ветеранських послуг у загальні системи охорони здоров'я та соціального захисту, а також чітким розподілом ролей між державою, муніципалітетами та недержавним сектором. Важливою особливістю європейських практик є орієнтація на довгострокові результати та використання інструментів оцінювання ефективності політики, що підвищує її підзвітність і адаптивність.

Порівняльний аналіз української та європейських моделей ветеранської політики дозволив виявити як зони зближення, так і суттєві відмінності. Україна демонструє значний прогрес у напрямі розвитку психосоціальної підтримки, цифровізації доступу до послуг і розширення партнерств з

громадянським суспільством. Водночас у порівнянні з країнами ЄС українська модель потребує посилення інституційної цілісності, стабільності фінансування, системності моніторингу результатів і ширшого залучення ветеранів до процесів формування та оцінювання політики. Європейський досвід підтверджує, що результативність ветеранської політики визначається не стільки обсягом ресурсів, скільки якістю управління, узгодженістю дій та здатністю системи реагувати на зміну потреб цільової групи.

Узагальнюючи результати другого розділу, можна зробити висновок, що сучасна ветеранська політика в Україні перебуває у фазі глибокої трансформації, зумовленої як воєнними викликами, так і орієнтацією на європейські стандарти публічного управління. Виявлені сильні сторони та проблемні аспекти створюють аналітичне підґрунтя для формування практичних рекомендацій щодо удосконалення державної ветеранської політики, які будуть обґрунтовані в наступному розділі роботи.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

3.1 Концептуальна модель удосконалення державної ветеранської політики

Сучасний етап розвитку державної ветеранської політики в Україні характеризується необхідністю її глибокої модернізації, зумовленої як масштабами воєнних втрат і стрімким зростанням ветеранської спільноти, так і стратегічним курсом держави на європейську інтеграцію. В умовах повномасштабної війни та перспектив післявоєнного відновлення ветеранська політика перестає бути вузькогалузєвою сферою соціального захисту і трансформується в один із ключових елементів публічного управління людським капіталом, соціальною згуртованістю та національною стійкістю. Саме тому актуальним є формування концептуальної моделі її удосконалення, яка поєднувала б український досвід кризового управління з європейськими стандартами *good governance*, людиноцентричності та управління на основі даних.

Концептуальна модель удосконалення державної ветеранської політики має ґрунтуватися на переосмисленні її цілей і принципів. У європейській управлінській традиції політика щодо ветеранів розглядається не як сукупність пільг і компенсацій, а як довгострокова інвестиція в соціальну стабільність і економічну активність. Відповідно, ключовою метою модернізації ветеранської політики в Україні є створення умов для повноцінної соціальної, професійної та громадянської реінтеграції ветеранів і членів їхніх сімей, а також забезпечення їх активної участі в розвитку громад і держави загалом.

Базовим принципом такої модернізації виступає людиноцентричність, що передбачає орієнтацію політики на реальні потреби ветерана на різних етапах життєвого циклу після завершення служби. На відміну від традиційної статусно-компенсаторної логіки, людиноцентричний підхід акцентує увагу на індивідуальних траєкторіях відновлення, рівні автономії, якості життя та суб'єктивному благополуччі. Такий підхід відповідає європейським стандартам соціальної інклюзії та недискримінації, де доступ до послуг визначається насамперед потребою, а не лише формальним статусом [69].

Другим принципом є інтегрованість політики, що означає подолання фрагментації між секторами та рівнями публічного управління. Ветеранська політика за своєю природою є міжсекторальною, оскільки охоплює охорону здоров'я, соціальний захист, освіту, зайнятість, житлову політику, психологічну підтримку та місцевий розвиток. Європейський досвід свідчить, що результативність таких політик зростає за умови створення узгоджених маршрутів підтримки та чіткого розподілу ролей між суб'єктами [75; 76]. Для України це означає необхідність формування єдиної логіки політики, у межах якої окремі програми та інструменти працюють як елементи цілісної системи, а не як ізольовані ініціативи.

Третім принципом модернізації є підзвітність і результативність, що відповідає підходам *good governance*, поширеним у країнах ЄС. Державна ветеранська політика має орієнтуватися не лише на обсяг наданих послуг або витрачених коштів, а й на досягнення вимірюваних соціальних результатів, зокрема рівня зайнятості ветеранів, їх психологічного благополуччя, соціальної включеності та задоволеності якістю життя. Відповідно до рекомендацій OECD, систематичне оцінювання політики та використання доказів у процесі ухвалення рішень є ключовою умовою підвищення ефективності публічного управління [69].

Цілі модернізації ветеранської політики в Україні в контексті європейської інтеграції можуть бути узагальнені як перехід від реактивної моделі підтримки до проактивної та розвиткової. Йдеться про створення таких

інституційних умов, за яких держава і громади не лише реагують на наслідки війни, а й формують середовище для самореалізації ветеранів, їх економічної активності та соціального лідерства. У цьому сенсі ветеранська політика стає частиною ширшої стратегії людського розвитку та післявоєнного відновлення.

Ключовим елементом концептуальної моделі удосконалення державної ветеранської політики є міжсекторальна взаємодія, що поєднує зусилля держави, органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадських організацій. Європейська практика свідчить, що саме така взаємодія дозволяє поєднати стратегічну роль держави з гнучкістю локальних рішень і інноваційним потенціалом недержавного сектору.

Роль держави в цій моделі полягає у формуванні нормативно-правових рамок, визначенні стратегічних цілей політики, забезпеченні фінансування та встановленні стандартів якості послуг. Держава також відповідає за координацію між секторами та рівнями влади, а також за інтеграцію ветеранської політики з іншими напрямками соціально-економічного розвитку. У країнах ЄС держава зазвичай виступає гарантом прав ветеранів і одночасно «архітектором» політики, що забезпечує її узгодженість і сталість [67; 68].

Органи місцевого самоврядування відіграють вирішальну роль у практичній реалізації ветеранської політики, оскільки саме на рівні громад відбувається безпосередня взаємодія з ветеранами. У європейських моделях муніципалітети відповідають за значну частину соціальних послуг, програм зайнятості та соціальної інтеграції, що дозволяє адаптувати політику до локальних потреб. Для України це означає необхідність посилення інституційної спроможності громад, розроблення місцевих програм реінтеграції ветеранів та створення «точок входу» до системи підтримки на місцевому рівні.

Бізнес у концептуальній моделі розглядається не лише як джерело фінансових ресурсів, а як партнер у сфері працевлаштування, професійної адаптації та підприємницького розвитку ветеранів. Європейський досвід демонструє, що залучення приватного сектору до ветеранських програм

сприяє зменшенню залежності від соціальних виплат і підвищує економічну активність цільової групи. В Україні потенціал такої взаємодії залишається значним, особливо з огляду на потреби післявоєнної економіки у кваліфікованих кадрах та соціально відповідальному бізнесі [79].

Громадські організації та ветеранські об'єднання відіграють роль «містка» між державою і цільовою групою, забезпечуючи адвокацію інтересів ветеранів, надання психологічної та соціальної підтримки, а також формування довіри до публічних інституцій. У країнах ЄС діяльність таких організацій часто інституціоналізована через механізми партнерства, грантову підтримку та участь у розробленні політики. Для України важливим завданням є створення прозорих і зрозумілих правил співпраці з громадським сектором, що дозволило б уникнути фрагментації та забезпечити якість послуг.

Таким чином, міжсекторальна взаємодія в концептуальній моделі удосконалення ветеранської політики має ґрунтуватися на принципах партнерства, розподілу відповідальності та спільної орієнтації на результат. Такий підхід відповідає європейській практиці спільного врядування та сприяє підвищенню стійкості політики в умовах кризових змін.

Цифрові інструменти та управління даними є одним із ключових факторів модернізації державної ветеранської політики в Україні в контексті європейської інтеграції. У країнах ЄС цифровізація соціальної політики розглядається як засіб підвищення доступності послуг, прозорості управління та якості прийняття рішень. Ветеранська політика не є винятком: цифрові платформи, реєстри та аналітичні системи дозволяють ефективніше координувати підтримку та знижувати адміністративні бар'єри.

В українському контексті цифрові інструменти мають потенціал вирішити низку системних проблем, зокрема фрагментацію інформації, складність процедур і нерівність доступу до послуг між регіонами. Створення єдиного цифрового простору ветеранської політики, який поєднував би дані про статус, потреби та отримані послуги, могло б стати основою для управління на основі доказів і персоналізованих маршрутів підтримки. Такий

підхід узгоджується з європейськими стандартами захисту персональних даних та використання цифрових технологій у публічному управлінні [69].

Окреме значення мають цифрові рішення у сфері ментального здоров'я та психосоціальної підтримки. Інструменти дистанційного консультування, самооцінки стану та маршрутизації до фахівців дозволяють розширити охоплення послугами та зменшити стигматизацію звернення по допомогу. Міжнародні рекомендації, зокрема ВООЗ, підкреслюють доцільність використання цифрових технологій як доповнення до традиційних форм підтримки за умови забезпечення якості та безпеки [70].

Використання даних у концептуальній моделі модернізації ветеранської політики має виходити за межі статистичного обліку. Йдеться про формування системи моніторингу та оцінювання, яка дозволяла б аналізувати результати програм у динаміці, виявляти «вузькі місця» та коригувати політику відповідно до змін у потребах ветеранів. У європейських країнах такі системи є важливим елементом підзвітності та довіри до публічної влади, оскільки забезпечують прозорість використання ресурсів і демонструють суспільну цінність політики [69] (див. рис. 3.1.1).

Запропонована концептуальна модель удосконалення державної ветеранської політики України відображає перехід від фрагментарної, переважно компенсаційної логіки підтримки до цілісної системи публічного управління, орієнтованої на довгострокову реінтеграцію ветеранів і відновлення людського капіталу. Візуалізація демонструє, що ключовим елементом модернізації є поєднання європейських цінностей і стандартів із національними управлінськими пріоритетами, що забезпечує стратегічну узгодженість ветеранської політики з курсом європейської інтеграції України.

Центральне місце в моделі посідає міжсекторальна взаємодія, яка розглядається не як допоміжний механізм, а як ядро системи. Саме узгоджена співпраця держави, органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадянського суспільства дозволяє забезпечити безперервність маршрутів

підтримки ветеранів, адаптацію політики до локальних потреб і зменшення ризиків фрагментації.

Комплексний підхід до ветеранської політики

Made with Napkin

Рисунок 3.1.1 - Концептуальна модель удосконалення державної ветеранської політики України в контексті європейської інтеграції

Джерело: розроблено автором

Такий підхід відповідає європейській практиці спільного врядування та підсилює інституційну стійкість ветеранської політики.

Важливою особливістю моделі є наскрізна роль цифрових інструментів і даних. Вони виступають не окремим напрямом реформування, а інфраструктурною основою сучасної ветеранської політики, що забезпечує доступність сервісів, прозорість управління та можливість оцінювання результативності. Інтеграція цифрових рішень у всі рівні реалізації політики

створює передумови для переходу до управління на основі доказів і підвищення довіри з боку ветеранської спільноти.

Таким чином, представлена концептуальна модель окреслює системне бачення модернізації державної ветеранської політики України та може слугувати теоретичною й методологічною основою для розроблення практичних механізмів її впровадження, що будуть деталізовані в наступному підрозділі роботи.

Запропонований проєкт рекомендацій для органів публічної влади щодо удосконалення державної ветеранської політики в Україні (див. додаток В) у форматі *policy brief* узагальнює ключові результати магістерського дослідження та трансформує їх у практично орієнтовані управлінські рішення. Його застосування органами публічної влади сприятиме переходу від фрагментарної системи підтримки ветеранів до цілісної, результативної та людиноцентричної моделі державної ветеранської політики. Практична цінність додатка полягає в можливості використання рекомендацій під час розроблення стратегій, програм і локальних планів дій, що підсилює прикладний характер магістерської роботи та її значущість для сучасного публічного управління в Україні.

Запропонований проєкт рекомендацій у форматі *policy brief* узагальнює ключові результати магістерського дослідження та трансформує їх у практично орієнтовані управлінські рішення. Його застосування органами публічної влади сприятиме переходу від фрагментарної системи підтримки ветеранів до цілісної, результативної та людиноцентричної моделі державної ветеранської політики. Практична цінність додатка полягає в можливості використання рекомендацій під час розроблення стратегій, програм і локальних планів дій, що підсилює прикладний характер магістерської роботи та її значущість для сучасного публічного управління в Україні.

Отже, концептуальна модель удосконалення державної ветеранської політики в Україні в контексті європейської інтеграції має ґрунтуватися на поєднанні людиноцентричних цілей, міжсекторальної взаємодії та активного

використання цифрових інструментів і даних. Така модель створює підґрунтя для переходу від фрагментарних заходів до цілісної, результативної та стійкої політики, здатної відповідати викликам воєнного і післявоєнного розвитку та стандартам Європейського Союзу.

3.2 Практичні механізми впровадження європейських стандартів ветеранської політики в Україні

Реалізація європейських стандартів ветеранської політики в Україні потребує переходу від концептуального бачення до практичних управлінських рішень, здатних забезпечити сталі результати в умовах воєнного та післявоєнного розвитку. Враховуючи масштаби ветеранської спільноти, динамічність її зростання та багатовимірність потреб, впровадження таких стандартів має здійснюватися комплексно, поєднуючи інституційні й нормативні трансформації, сучасні управлінські інструменти та системи оцінювання результативності. Європейський досвід свідчить, що успіх ветеранської політики визначається не стільки кількістю програм, скільки здатністю держави забезпечити узгодженість дій, підзвітність і довгострокову орієнтацію на соціальні результати [69].

Першочерговим напрямом практичної реалізації європейських стандартів ветеранської політики в Україні є удосконалення інституційної та нормативно-правової бази. Європейська практика демонструє, що ефективна ветеранська політика ґрунтується на чітко визначеній ролі центральних і місцевих органів влади, стабільних інституціях та узгоджених правилах взаємодії між секторами. Для України це означає необхідність переходу від фрагментарного регулювання до цілісної нормативної рамки, яка б визначала логіку політики, її цілі, принципи та інструменти.

Одним із ключових напрямів інституційних змін є посилення координаційної ролі профільного центрального органу виконавчої влади у сфері ветеранської політики. Такий орган має виконувати функції стратегічного планування, міжвідомчої координації та методичного супроводу громад. У країнах ЄС подібні інституції або спеціалізовані агентства (як-от ONaCVG у Франції) забезпечують зниження фрагментації та формування єдиної політичної логіки підтримки ветеранів [75; 76]. Для України важливим є не механічне копіювання моделей, а створення інституційної спроможності, здатної інтегрувати різні напрями політики в єдину систему.

Нормативні зміни мають бути спрямовані на перегляд статусно-компенсаторного підходу з урахуванням людиноцентричних принципів. Це не означає відмову від правових статусів, а передбачає їх доповнення механізмами доступу до послуг на основі потреб. Європейські підходи до соціальної політики дедалі частіше орієнтуються на функціональні потреби людини, а не лише на формальну належність до певної категорії. В українському контексті це може бути реалізовано через нормативне закріплення індивідуальних планів реінтеграції ветеранів, які визначали б послідовність і обсяг підтримки залежно від стану здоров'я, соціального становища та професійних цілей.

Важливою складовою інституційних змін є посилення ролі органів місцевого самоврядування. У країнах ЄС муніципалітети виступають ключовими суб'єктами соціальної інтеграції, оскільки саме на місцевому рівні забезпечується доступ до більшості послуг. Для України це означає необхідність нормативного закріплення повноважень громад у сфері ветеранської політики, а також створення механізмів фінансового та методичного вирівнювання, що дозволили б зменшити територіальну нерівність доступу до підтримки. Без такого вирівнювання ризик «різних стандартів життя ветеранів» залежно від місця проживання залишатиметься високим.

Другим ключовим елементом практичних механізмів впровадження європейських стандартів ветеранської політики є використання сучасних управлінських інструментів, орієнтованих на результат. У європейських країнах ветеранська політика дедалі частіше реалізується в логіці програмно-цільового управління, де визначаються чіткі цілі, індикатори досягнення та механізми моніторингу. Такий підхід дозволяє підвищити прозорість і підзвітність політики, а також своєчасно коригувати управлінські рішення [69].

В українських умовах доцільним є впровадження системи управління випадком (case management), що забезпечує супровід ветерана на всіх етапах реінтеграції. Цей інструмент широко використовується в європейських моделях соціальної політики і дозволяє зменшити фрагментацію сервісів, підвищити адресність допомоги та оптимізувати використання ресурсів. Управління випадком передбачає наявність координатора або сервісної команди, яка допомагає ветерану орієнтуватися в системі підтримки та забезпечує узгодженість дій різних установ.

Система ключових показників ефективності (КПІ) є невід'ємною складовою сучасного управління ветеранською політикою. На відміну від традиційних показників, що фіксують обсяг наданих послуг, КПІ мають відображати досягнення соціально значущих результатів. У європейській практиці такими показниками можуть бути рівень працевлаштування ветеранів, тривалість їх утримання на ринку праці, доступ до реабілітаційних послуг, показники ментального здоров'я, рівень соціальної включеності та задоволеності отриманими послугами [69; 70]. Для України впровадження подібної системи КПІ означає перехід до управління на основі доказів і результатів, що відповідає принципам «good governance».

Особливу роль у реалізації управлінських інструментів відіграють цифрові технології. Європейські країни активно використовують цифрові платформи для інтеграції даних, надання соціальних послуг і моніторингу ефективності політики. В українському контексті створення єдиних реєстрів

ветеранів, інтегрованих з інформаційними системами охорони здоров'я, соціального захисту та зайнятості, може стати основою для побудови системи аналітики й прогнозування. Це дозволить не лише відстежувати виконання програм, а й виявляти тенденції, ризики та потреби ветеранської спільноти в динаміці [69].

Важливим управлінським інструментом є також залучення ветеранів до оцінювання політики через механізми зворотного зв'язку, опитування та участь у дорадчих органах. Європейський досвід показує, що участь цільової групи підвищує легітимність політики та її відповідність реальним потребам. Для України це є особливо актуальним з огляду на різноманітність досвіду ветеранів і швидку зміну їхніх запитів у воєнний і післявоєнний періоди.

Впровадження практичних механізмів реалізації європейських стандартів ветеранської політики в Україні здатне забезпечити низку позитивних результатів, що мають як соціальний, так і економічний вимір. Передусім очікується підвищення якості життя ветеранів і членів їхніх сімей, що проявлятиметься у зростанні рівня зайнятості, поліпшенні фізичного й психічного здоров'я та посиленні соціальної включеності. У довгостроковій перспективі це сприятиме зміцненню людського капіталу та соціальної стійкості держави, що є ключовими умовами післявоєнного відновлення.

Другим важливим результатом має стати зменшення територіальної нерівності у доступі до ветеранських послуг. Завдяки чіткому розподілу повноважень, фінансовому вирівнюванню та використанню цифрових інструментів громади зможуть забезпечувати базові стандарти підтримки незалежно від рівня власної ресурсної спроможності. Це відповідатиме європейському принципу соціальної справедливості та рівних можливостей.

Третім результатом впровадження європейських стандартів є підвищення прозорості та підзвітності ветеранської політики. Системи КРІ, регулярний моніторинг і публічні звіти дозволять суспільству оцінювати ефективність використання ресурсів і досягнення поставлених цілей. Такий підхід сприятиме зростанню довіри до державних інституцій і зміцненню

демократичного врядування, що є важливою умовою європейської інтеграції України [69].

Водночас реалізація запропонованих механізмів пов'язана з низкою ризиків. Одним із ключових є ризик інституційного перевантаження, коли одночасне запровадження нових стандартів, інструментів і процедур може перевищити кадрову та управлінську спроможність органів влади, особливо на місцевому рівні. У європейській практиці подібні ризики мінімізуються шляхом поетапного впровадження реформ і активного навчання персоналу, що має бути враховано й в українських умовах.

Іншим суттєвим ризиком є фінансова нестабільність, зумовлена воєнними витратами та обмеженими ресурсами бюджету. У разі відсутності довгострокового фінансового планування ветеранська політика може залишатися залежною від короткострокових програм і донорської підтримки, що знижує її сталість. Європейський досвід показує, що прогнозованість фінансування є критичною умовою результативності соціальної політики [69].

Окремої уваги потребують ризики, пов'язані з використанням цифрових інструментів і даних, зокрема питання захисту персональної інформації та кібербезпеки. Впровадження європейських стандартів у цій сфері потребує дотримання принципів захисту даних і прозорості, що має бути закріплено на нормативному рівні.

Побудована матриця ризиків реалізації державної ветеранської політики свідчить, що основні загрози її результативності мають комплексний характер і охоплюють управлінські, фінансові, інституційні, соціальні та цифрові виміри. Найвищий рівень імовірності та впливу мають ризики, пов'язані з фрагментацією управління, нестабільністю фінансування та нерівною спроможністю територіальних громад, що безпосередньо впливає на доступність і якість ветеранських послуг.

Водночас аналіз показує, що більшість ідентифікованих ризиків є керованими за умови впровадження системних управлінських рішень, зокрема посилення міжвідомчої координації, застосування результативних КРІ,

розвитку кадрового потенціалу та використання цифрових інструментів із належним рівнем безпеки. Запропонована матриця відповідає сучасним підходам public policy design, оскільки дозволяє інтегрувати управління ризиками в процес формування та реалізації державної ветеранської політики. Її використання створює підґрунтя для підвищення стійкості політики, адаптації до воєнних і післявоєнних викликів та забезпечення довгострокових соціальних результатів (див. Додаток Б).

Отже, практичні механізми впровадження європейських стандартів ветеранської політики в Україні мають комплексний характер і охоплюють інституційні, управлінські та технологічні виміри. Їх успішна реалізація здатна забезпечити системну трансформацію ветеранської політики, наблизити її до європейських стандартів та створити умови для стійкого соціального розвитку в умовах воєнного і післявоєнного відновлення.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі кваліфікаційної магістерської роботи розроблено та обґрунтовано напрями удосконалення державної ветеранської політики України в контексті європейської інтеграції, що дозволило перейти від аналітичного осмислення проблем до формування практично орієнтованих управлінських рішень. Проведене дослідження підтвердило, що сучасні виклики воєнного та післявоєнного періоду вимагають системної модернізації ветеранської політики, здатної відповідати як масштабам соціальних потреб, так і стандартам публічного управління, характерним для країн Європейського Союзу.

У межах підрозділу 3.1 обґрунтовано концептуальну модель удосконалення державної ветеранської політики, яка ґрунтується на поєднанні людиноцентричних цілей, міжсекторальної взаємодії та активного

використання цифрових інструментів і даних. Доведено, що ключовою передумовою модернізації є зміна управлінської логіки – від фрагментарної, переважно компенсаційної моделі підтримки до інтегрованої системи реінтеграції ветеранів у соціальне, економічне та громадянське життя. Такий підхід дозволяє розглядати ветеранів не лише як об’єкт соціальної допомоги, а як важливий ресурс відновлення держави та розвитку громад.

Визначено, що принципи людиноцентричності, інтегрованості, підзвітності та управління на основі даних є базовими для адаптації європейських стандартів ветеранської політики в Україні. Їх реалізація створює передумови для підвищення результативності публічних рішень, зниження соціальної нерівності та зростання довіри до державних інституцій. Особливе значення має міжсекторальна взаємодія, яка в запропонованій моделі розглядається як ядро політики, що забезпечує узгодженість дій держави, органів місцевого самоврядування, бізнесу та громадянського суспільства.

У підрозділі 3.2 доведено, що впровадження європейських стандартів ветеранської політики потребує чітко визначених практичних механізмів, які охоплюють інституційні та нормативні зміни, сучасні управлінські інструменти й систему оцінювання результативності. Обґрунтовано доцільність посилення координаційної ролі центральних органів виконавчої влади у сфері ветеранської політики, а також розширення повноважень і спроможності територіальних громад як ключових суб’єктів її реалізації. З’ясовано, що без нормативного закріплення інтегрованих маршрутів підтримки ветеранів і механізмів фінансового вирівнювання між громадами досягти єдності стандартів послуг буде складно.

Встановлено, що використання управлінських інструментів, орієнтованих на результат, зокрема системи ключових показників ефективності, дозволяє перейти від формального обліку заходів до реального оцінювання соціального ефекту ветеранської політики. Застосування таких інструментів у поєднанні з цифровими платформами та реєстрами створює

основу для управління на основі доказів, своєчасного коригування політики та підвищення її прозорості. У роботі підкреслено, що цифровізація не є самоціллю, а має слугувати засобом підвищення доступності послуг, зменшення адміністративних бар'єрів і посилення зворотного зв'язку з ветеранською спільнотою.

Окрему увагу в розділі приділено оцінюванню очікуваних результатів і ризиків реалізації запропонованих механізмів. Доведено, що успішне впровадження європейських стандартів ветеранської політики здатне забезпечити підвищення якості життя ветеранів, зростання їхньої зайнятості та економічної активності, поліпшення психосоціального стану та зменшення територіальної нерівності доступу до послуг. Водночас ідентифіковано низку ризиків, пов'язаних із інституційним перевантаженням, фінансовою нестабільністю, кадровим дефіцитом і викликами цифрової безпеки, що потребують системного управління та поетапності реформ.

Узагальнюючи результати третього розділу, можна зробити висновок, що запропоновані напрями удосконалення державної ветеранської політики України мають комплексний і реалістичний характер та відповідають сучасним європейським підходам до публічного управління. Реалізація сформованої концептуальної моделі та практичних механізмів її впровадження створює підґрунтя для формування стійкої, результативної та соціально справедливої ветеранської політики, здатної ефективно реагувати на виклики воєнного та післявоєнного розвитку і водночас сприяти європейській інтеграції України.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній магістерській роботі здійснено комплексне дослідження проблем формування та реалізації державної ветеранської політики в Україні в контексті європейської інтеграції, що дозволило поєднати теоретико-методологічний аналіз, аналітичну оцінку практики та обґрунтування напрямів подальшого удосконалення публічного управління у цій сфері. Проведене дослідження підтвердило, що ветеранська політика в сучасних умовах є одним із ключових напрямів державної політики, який безпосередньо впливає на соціальну стабільність, якість людського капіталу та спроможність держави до сталого післявоєнного відновлення.

У результаті теоретичного аналізу, здійсненого в першому розділі, обґрунтовано, що ветеранська політика як об'єкт публічного управління має багатовимірний характер і не може розглядатися виключно крізь призму соціального захисту. Встановлено, що її сучасна сутність полягає у забезпеченні комплексної реінтеграції ветеранів у соціальне, економічне та громадянське життя, що відповідає принципам людиноцентричності, інклюзії та соціальної справедливості. З'ясовано, що українська модель ветеранської політики історично формувалася на основі статусно-компенсаторного підходу, який забезпечує правову визначеність, але водночас обмежує гнучкість реагування на індивідуальні потреби ветеранів. Дослідження європейських підходів показало, що в країнах ЄС відсутня уніфікована наднаціональна ветеранська політика, проте сформовано спільні ціннісні орієнтири та управлінські принципи, які можуть бути адаптовані в Україні з урахуванням національного контексту.

Аналітичний розділ роботи дозволив виявити ключові тенденції та проблеми реалізації державної ветеранської політики в Україні, а також здійснити порівняння з практиками країн Європейського Союзу. Встановлено, що стрімке зростання чисельності ветеранської спільноти в умовах

повномасштабної війни суттєво ускладнило завдання публічного управління та потребує переходу до нових управлінських моделей. Доведено, що наявний спектр інструментів підтримки ветеранів є достатньо широким, однак їх ефективність знижується через фрагментацію повноважень, недостатню міжвідомчу координацію, нерівність доступу до послуг на територіальному рівні та обмежене використання даних для оцінювання результатів. Порівняльний аналіз з європейськими моделями засвідчив, що сильними сторонами української політики є швидкість управлінського реагування, розвиток психосоціальної підтримки та активне залучення громадянського суспільства, тоді як «вузькими місцями» залишаються системність, сталість фінансування та результативність управлінських рішень.

У третьому розділі роботи сформульовано напрями удосконалення державної ветеранської політики України з урахуванням європейських стандартів публічного управління. Обґрунтовано концептуальну модель модернізації ветеранської політики, яка ґрунтується на поєднанні людиноцентричних цілей, міжсекторальної взаємодії та цифровізації управління. Доведено, що ефективна ветеранська політика має вибудовуватися як цілісна система, у якій держава, громади, бізнес і громадські організації спільно забезпечують безперервність маршрутів підтримки ветеранів. Запропоновано практичні механізми впровадження європейських стандартів, зокрема інституційні та нормативні зміни, застосування управлінських інструментів, орієнтованих на результат, і впровадження системи ключових показників ефективності. Встановлено, що використання цифрових інструментів і даних є критично важливим для підвищення доступності послуг, прозорості політики та переходу до управління на основі доказів.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що державна ветеранська політика України перебуває у фазі глибокої трансформації, зумовленої воєнними викликами та стратегічним курсом на європейську інтеграцію. Її подальший розвиток має ґрунтуватися не лише на

розширенні обсягів підтримки, а насамперед на підвищенні якості публічного управління, узгодженості дій між суб'єктами політики та орієнтації на довгострокові соціальні результати. Реалізація запропонованих у роботі підходів і механізмів створює передумови для формування стійкої, результативної та соціально справедливої ветеранської політики, здатної забезпечити гідне майбутнє ветеранів і водночас сприяти соціально-економічному відновленню та європейській інтеграції України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-ХІІ (зі змін.).
2. Колодій А. М. Соціальна політика держави : навч. посіб. Київ : Либідь, 2020.
3. Osborne S. P. Public Service Logic: Creating Value for Public Service Users, Citizens, and Society. London : Routledge, 2018.
4. Про утворення Міністерства у справах ветеранів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2018 № 502.
5. OECD. Veterans' Transition Policies. Paris : OECD Publishing, 2021.
6. Fukuyama F. Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity. New York : Free Press, 2019.
7. European Commission. Support for Veterans and Their Families in the EU. Brussels, 2022.
8. Hood C. The Tools of Government in the Digital Age. London : Palgrave Macmillan, 2020.
9. Council of the European Union. EU Framework on Social Inclusion. Brussels, 2021.
10. Denhardt R., Denhardt J. The New Public Service: Serving, Not Steering. New York : Routledge, 2015.
11. United Nations. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. New York, 2006.
12. Rawls J. A Theory of Justice. Cambridge : Harvard University Press, 2017.
13. Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів Національної поліції і деяких інших осіб та їх соціальний захист : Закон України від 24.03.1998 № 203/98-ВР (зі змін.).

14. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII (зі змін.).
15. Про затвердження Порядку надання та позбавлення статусу учасника бойових дій... : постанова Кабінету Міністрів України (зі змін.) (у роботі бажано вказати повну назву, номер і дату постанови відповідно до версії, яку використовуєш у джерелах).
16. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV (зі змін.).
17. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII (зі змін.).
18. Про утворення Міністерства у справах ветеранів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2018 № 502.
19. Колодій А. М. Державна соціальна політика в Україні : монографія. Київ : Либідь, 2021.
20. OECD. Veterans' Policy Frameworks and Governance. Paris : OECD Publishing, 2022.
21. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII (зі змін.).
22. Denhardt R., Denhardt J. The New Public Service: Serving, Not Steering. New York : Routledge, 2015.
23. Fukuyama F. Political Order and Political Decay. New York : Farrar, Straus and Giroux, 2018.
24. Council of the European Union. Good Governance and Social Inclusion Policies. Brussels, 2021.
25. OECD. Good Governance for Social Policies. Paris : OECD Publishing, 2020.
26. Bundesministerium der Verteidigung. Veterans' Support System in Germany. Berlin, 2021.
27. Ministère des Armées. Politique en faveur des anciens combattants. Paris, 2022.

28. European Commission. Social Protection Systems in the EU. Brussels, 2021.
29. UK Ministry of Defence. Veterans' Transition and Employment. London, 2020.
30. World Health Organization. Mental Health of Veterans. Geneva, 2022.
31. European Union Agency for Fundamental Rights. Social Inclusion and Families. Vienna, 2021.
32. Council of the European Union. Principles of Good Governance. Brussels, 2020.
33. OECD. Citizen Participation in Policy Making. Paris : OECD Publishing, 2021.
34. European Commission. Evidence-Based Policymaking in Social Policy. Brussels, 2022.
35. EUROMIL. Veterans – Position Paper. 2010. URL: https://euromil.org/wp-content/uploads/2020/05/2010_Position_Paper_Veterans.pdf (дата звернення: 30.12.2025). [EUROMIL](https://euromil.org)
36. EUR-Lex. Division of competences within the European Union : summary. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/division-of-competences-within-the-european-union.html> (дата звернення: 30.12.2025). [EUR-Lex](https://eur-lex.europa.eu)
37. France. Legifrance. Code des pensions militaires d'invalidité et des victimes de guerre (CPMIVG) : version en vigueur. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006074068/ (дата звернення: 30.12.2025). [Légifrance](https://www.legifrance.gouv.fr)
38. Poland. ISAP (Sejm RP). Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz.U. 2011 Nr 205 poz. 1203) : tekst aktu / PDF. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20112051203/U/D20111203L.j.pdf> (дата звернення: 30.12.2025). isap.sejm.gov.pl

39. Bundesakademie für Sicherheitspolitik (BAKS). Is Every Soldier a Veteran? A Critical Analysis of the 2018 German Definition. 2018. URL: <https://www.baks.bund.de/en/working-papers/2018/is-every-soldier-a-veteran-a-critical-analysis-of-the-2018-german-veteran> (дата звернення: 30.12.2025). [baks.bund.de](https://www.baks.bund.de)
40. Міністерство у справах ветеранів України. Аналітичний звіт про стан ветеранської політики в Україні. Київ, 2023.
41. Міністерство соціальної політики України. Соціальний захист ветеранів війни: статистичні дані. Київ, 2022.
42. Рахункова палата України. Звіт про ефективність використання коштів на підтримку ветеранів. Київ, 2023.
43. OECD. Reintegration of Veterans into Civilian Life. Paris : OECD Publishing, 2021.
44. World Health Organization. Rehabilitation and Mental Health Support for Veterans. Geneva, 2022.
45. Міністерство економіки України. Програми зайнятості та підприємництва для ветеранів. Київ, 2023.
46. European Commission. Policy Coordination and Governance Challenges. Brussels, 2021.
47. Світовий банк. Децентралізація та соціальна політика в Україні. Вашингтон, 2022.
48. Transparency International Ukraine. Участь ветеранів у формуванні державної політики. Київ, 2023.
49. Bundesministerium der Verteidigung. Rehabilitation and Support for Veterans in Germany. Berlin, 2022.
50. Ministère des Armées. Politique de réinsertion et de réhabilitation des anciens combattants. Paris, 2022.
51. Nordic Council. Veterans and Welfare Systems in Nordic Countries. Copenhagen, 2021.

52. Netherlands Ministry of Defence. Veterans' Care and Reintegration Policy. The Hague, 2021.

53. OECD. Public Governance and Policy Evaluation. Paris : OECD Publishing, 2020.

54. European Commission. Local Authorities and Social Inclusion Policies. Brussels, 2021.

55. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3551-12> (дата звернення: 30.12.2025). [Закон України](#)

56. Безоплатна психологічна допомога для ветеранів, ветеранок та їхніх родин: що важливо знати // Міністерство у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/bezoplatna-psihologichna-dopomoga-dlya-veteraniv-veteranok-ta-ihnih-rodin-scho-vazhlivo-znati> (дата звернення: 30.12.2025). mva.gov.ua

57. The Bundeswehr Medical Service // Bundeswehr. URL: <https://www.bundeswehr.de/en/organization/joint-support-command/the-bundeswehr-medical-service> (дата звернення: 30.12.2025). [bundeswehr.de](https://www.bundeswehr.de)

58. Office national des combattants et des victimes de guerre (ONaCVG): site officiel. URL: <https://www.onac-vg.fr/> (дата звернення: 30.12.2025). [onac-vg.fr](https://www.onac-vg.fr/)

59. Які послуги реабілітації безкоштовно надаються ветеранам та ветеранкам? // Урядовий портал (Кабінет Міністрів України). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/yaki-posluhy-reabilitatsii-bezkoshtovno-nadaiutsia-veteranam-ta-veterankam> (дата звернення: 30.12.2025). [kmu.gov.ua](https://www.kmu.gov.ua)

60. Military medical care // Bundeswehr. URL: <https://www.bundeswehr.de/en/organization/joint-support-command/the-bundeswehr-medical-service/military-medical-care> (дата звернення: 30.12.2025). [bundeswehr.de](https://www.bundeswehr.de)

61. MARTA (Mental Adaptation and Rehabilitation Tools and Analysis) // Міністерство у справах ветеранів України. URL: <https://marta.mva.gov.ua/> (дата звернення: 30.12.2025). marta.mva.gov.ua

62. Як ветеранам і ветеранкам скористатися послугами психолога? // Міністерство у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/yak-veteranam-i-veterankam-skoristatisya-poslugami-psiologa> (дата звернення: 30.12.2025). mva.gov.ua

63. Guidance on policy and strategic actions for mental health and the defence and veterans sector. Geneva : World Health Organization, 2025. URL: <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/6b481745-d9ef-468b-b588-d14626251dc9/content> (дата звернення: 30.12.2025). iris.who.int

64. Guidance on policy and strategic actions for mental health and the defence and veterans sector // WHO. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240114708> (дата звернення: 30.12.2025). [Всесвітня організація охорони здоров'я](#)

65. EU, UNDP, and the Netherlands facilitate establishment of new Veteran Spaces in Sumy Oblast // EEAS (EU Delegation to Ukraine). 25.02.2025. [EEAS](#)

66. Improving Governance with Policy Evaluation // OECD. 2020. URL: https://www.oecd.org/en/publications/improving-governance-with-policy-evaluation_89b1577d-en.html (дата звернення: 30.12.2025). [OECD](#)

67. Division of competences within the European Union : Summary // EUR-Lex. 2022.

68. Division of competences // EUR-Lex Glossary.

69. Improving Governance with Policy Evaluation: Lessons from Country Experiences : OECD Public Governance Reviews. Paris : OECD Publishing, 2020.

70. Guidance on policy and strategic actions for mental health and the defence and veterans sector. Geneva : World Health Organization, 2025.

71. Спрощено надання безоплатної психологічної допомоги для ветеранів та ветеранок // Урядовий портал. 30.07.2025.

72. У Мінветеранів модернізовано MARTA – онлайн-систему... // Міністерство у справах ветеранів України.
73. The Bundeswehr Medical Service // Bundeswehr (офіційний сайт).
74. Military medical care // Bundeswehr (офіційний сайт).
75. ONaCVG: missions // service-public.gouv.fr. 23.01.2025.
76. ONaCVG (офіційний сайт).
77. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz.U. 2011 nr 205 poz. 1203) // ISAP (Sejm RP).
78. Is Every Soldier a Veteran? A Critical Analysis of the 2018 German Veteran Definition // Bundesakademie für Sicherheitspolitik (BAKS). 2018.
79. UNDP. Veteran Reintegration Report. 2025.
80. Improving Governance with Policy Evaluation: Lessons from Country Experiences : OECD Public Governance Reviews. Paris : OECD Publishing, 2020.
81. Guidance on policy and strategic actions for mental health and the defence and veterans sector. Geneva : World Health Organization, 2025.
82. Division of competences within the European Union // EUR-Lex.
83. Office national des anciens combattants et victimes de guerre (ONaCVG): missions // service-public.gouv.fr.
84. UNDP. Veteran Reintegration Report. 2025.
85. Improving Governance with Policy Evaluation: Lessons from Country Experiences : OECD Public Governance Reviews. Paris : OECD Publishing, 2020.
86. Guidance on policy and strategic actions for mental health and the defence and veterans sector. Geneva : World Health Organization, 2025.
87. Division of competences within the European Union // EUR-Lex.
88. UNDP. Veteran Reintegration Report. 2025.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А1

Україна – ЄС: сильні сторони та «вузькі місця» ветеранської політики (реабілітація і реінтеграція)

Аналітичний вимір	Україна: сильні сторони	Україна: «вузькі місця»	Країни ЄС: сильні сторони/практики	Країни ЄС: типові обмеження/ризики
1	2	3	4	5
Інституційна архітектура та координація	Посилення профільної інституційної спроможності та запуск міжсекторальних механізмів у сфері підтримки ветеранів.	Фрагментація функцій між відомствами, складність «навігації» ветерана між сервісами та нестача наскрізного case management.	Наявність стабільних інституцій/мереж сервісів (приклад ONaCVG у Франції) як елемент зниження фрагментації та наближення послуг. [75; 76]	«Мозаїчність» підходів у ЄС через національні моделі, що ускладнює стандартизацію та порівняння результатів між країнами. [67; 68]
Маршрути медичної реабілітації	Розширення державних підходів до реабілітації та доступності послуг для ветеранів/ветеранок, поступове нарощування мережі та практик.	Нерівність доступу між регіонами; різна якість сервісів і дефіцит спеціалізованих фахівців, особливо в громадах.	Інституційно оформлені маршрути медичної допомоги для військових (приклад системи медичної служби Bundeswehr і механізмів медичного забезпечення). [73; 74]	Ризик «розриву переходу» між військовою і цивільною медициною, якщо не забезпечені протоколи наступності та координації (особливо для складних травм).
Ментальне здоров'я та психосоціальна підтримка	Пріоритизація психологічної допомоги; спрощення доступу; розвиток цифрових інструментів та інформування. [71; 72]	Нестача кадрових ресурсів; нерівномірність доступу; ризики фрагментації програм і відсутності системного вимірювання ефективності (outcome-based).	Стратегічна інтеграція ментального здоров'я в політики оборони/ветеранів (рекомендації ВООЗ, міжсекторальний підхід, зниження стигми, оцінювання ефекту). [70]	Стигма щодо звернення по допомогу може зберігатися; без цільових комунікацій і регулярного моніторингу ефекту програми залишаються недовикористаними. [70]
Дані, моніторинг і оцінювання результативності	Формування передумов для використання цифрових інструментів,	Нестача системної «культури оцінювання»: часто	Інституціоналізація policy evaluation як елемент good governance; практики evidence-	Ризик бюрократизації оцінювання (коли оцінювання “для звіту”), якщо воно не

	спрощення процедур і розширення доступу до сервісів. [71; 72]	фіксуються процеси/обсяги, але не результати (вплив на якість життя, зайнятість, психічне здоров'я).	based policy для корекції програм і підзвітності. [69]	вплетене у бюджетування та управлінські рішення. [69]
Статусність і доступ до прав/послуг	Чіткість юридичних категорій та підстав отримання гарантій може підвищувати правову визначеність і захищеність.	Процедурні бар'єри: прив'язка доступу до статусу може уповільнювати або ускладнювати доступ до підтримки, якщо потреба виникає раніше за формалізацію.	Різні національні рішення: Польща — формалізовані критерії для окремих категорій ветеранів; Німеччина — ширше визначення ветерана для посилення суспільного визнання. [77; 78]	Ризики «нерівної широти» охоплення: або занадто вузьке визначення обмежує доступ, або занадто широке — ускладнює таргетування ресурсів. [77; 78]
Роль муніципалітетів і «community-based» реінтеграція	Зростає роль місцевого рівня: громади стають ключовими точками сервісів і соціального супроводу ветеранів.	Нерівна спроможність громад: фінансові й кадрові обмеження ведуть до різної якості послуг, що створює територіальну нерівність.	У країнах ЄС муніципалітети часто є ядром соціальної інклюзії та реінтеграції через розвинені соціальні служби і стандарти надання послуг. [69]	Нерівномірність можливостей між територіями також можлива, якщо механізми фінансового вирівнювання/стандартів не працюють належно.
Партнерство з НУО та ветеранськими організаціями	Потужний громадський сектор і партнерства з державою підсилюють гнучкість, швидкість і адресність підтримки, особливо в кризових умовах.	Відсутність єдиних стандартів якості та координації може створювати «розшарування» практик і нерівність доступу.	Усталені інституційні партнерства в рамках мереж підтримки ветеранів (нац. агентства/фонди/НУО) доповнюють державні програми. [75; 76]	Ризик дублювання функцій і «паралельних треків» допомоги без єдиного маршруту та обміну даними.

Додаток Б

Матриця ризиків реалізації державної ветеранської політики в Україні

Таблиця Б1

Матриця ризиків реалізації державної ветеранської політики

Група ризиків	Сутність ризику	Ймовірність виникнення	Рівень впливу	Потенційні наслідки	Заходи з мінімізації
Управлінські ризики	Фрагментація повноважень між органами влади	Висока	Високий	Дублювання функцій, зниження результативності політики	Чіткий розподіл компетенцій, міжвідомчі координаційні механізми
	Недостатня міжвідомча координація	Висока	Високий	Несистемність підтримки ветеранів	Запровадження міжсекторальних координаційних рад
	Формальний підхід до КРІ	Середня	Середній	Втрата управління на основі результатів	Орієнтація КРІ на соціальні результати, регулярний аудит
Фінансові ризики	Нестабільність бюджетного фінансування	Висока	Високий	Переривання програм підтримки	Багаторічне бюджетне планування, диверсифікація джерел
	Залежність від донорських коштів	Середня	Середній	Низька сталість політики	Інституціоналізація програм у держбюджеті
	Неефективний розподіл ресурсів	Середня	Середній	Зростання соціальної нерівності	Перехід до адресного фінансування
Інституційні ризики	Нерівна спроможність територіальних громад	Висока	Високий	Регіональна нерівність доступу до послуг	Механізми фінансового та кадрового вирівнювання
	Дефіцит підготовлених фахівців	Середня	Високий	Зниження якості послуг	Програми навчання та підвищення кваліфікації
	Інституційне перевантаження	Середня	Середній	Уповільнення реалізації політики	Поетапне впровадження реформ
Соціальні ризики	Недовіра ветеранів до інституцій	Середня	Високий	Низьке використання програм	Залучення ветеранів до формування політики
	Стигматизація ментального здоров'я	Середня	Середній	Недостатнє звернення по допомогу	Інформаційні та просвітницькі кампанії
Цифрові ризики	Порушення захисту персональних даних	Низька–середня	Високий	Втрата довіри, правові наслідки	Дотримання стандартів кібербезпеки
	Цифрова нерівність	Середня	Середній	Обмежений доступ до послуг	Альтернативні офлайн-канали підтримки

Джерело: розроблено автором

**Проект рекомендацій для органів публічної влади щодо удосконалення
державної ветеранської політики в Україні
(Policy Brief)**

Проблема

В умовах воєнного та післявоєнного розвитку Україна стикається з безпрецедентним зростанням чисельності ветеранської спільноти та ускладненням її соціальних, медичних і професійних потреб. Чинна система державної ветеранської політики характеризується фрагментарністю управління, нерівністю доступу до послуг на рівні громад, переважанням компенсаторних механізмів та недостатнім використанням інструментів управління на основі результатів. Це знижує ефективність публічних рішень і потребує системної модернізації з урахуванням європейських стандартів.

Мета рекомендацій

Сприяти формуванню стійкої, людиноцентричної та результативної державної ветеранської політики шляхом удосконалення інституційних механізмів, управлінських інструментів і ролі органів місцевого самоврядування відповідно до європейських підходів good governance.

Цільова аудиторія

- центральні органи виконавчої влади, відповідальні за формування ветеранської політики;
- органи місцевого самоврядування та військові адміністрації;
- профільні державні установи у сфері соціального захисту, охорони здоров'я та зайнятості;
- партнерські громадські та ветеранські організації.

Ключові рекомендації

1. Інституційне посилення та координація

Рекомендується запровадити сталий механізм міжвідомчої координації ветеранської політики на національному та регіональному рівнях із чітким розподілом повноважень між суб'єктами управління. Доцільним є створення постійно діючих координаційних платформ із залученням громад і ветеранських організацій.

2. Розвиток ролі громад у реалізації ветеранської політики

Органам місцевого самоврядування рекомендовано формувати локальні програми реінтеграції ветеранів із урахуванням специфіки громади, забезпечуючи доступність соціальних, реабілітаційних та освітніх послуг. Держава має запровадити механізми фінансового й методичного вирівнювання для зменшення міжтериторіальної нерівності.

3. Перехід до управління на основі результатів

Запропоновано впроваджувати систему ключових показників ефективності (KPI), орієнтованих на реальні соціальні результати, зокрема рівень зайнятості ветеранів, доступ до реабілітації, показники психосоціального благополуччя та рівень задоволеності отриманими послугами.

4. Цифровізація та використання даних

Рекомендується розвивати інтегровані цифрові платформи та реєстри ветеранів, що забезпечуватимуть прозорість, спрощений доступ до послуг і можливість моніторингу ефективності політики. Особливу увагу слід приділяти захисту персональних даних і цифровій інклюзії.

5. Підвищення кадрової спроможності

Доцільним є впровадження системних програм навчання та підвищення кваліфікації для працівників органів влади й громад, задіяних у реалізації ветеранської політики, з урахуванням міждисциплінарного характеру роботи з ветеранами.

Очікувані результати впровадження рекомендацій:

- ✓ підвищення якості та доступності ветеранських послуг;
- ✓ зростання соціальної та професійної реінтеграції ветеранів;
- ✓ зменшення регіональної нерівності у підтримці;
- ✓ посилення довіри до органів публічної влади;
- ✓ наближення державної ветеранської політики України до європейських стандартів.

ВІДГУК
на кваліфікаційну роботу здобувача освітнього ступеня «Магістр»
Державного університету економіки і технологій

Здобувач: Кобзистий Віталій Олександрович

Тема роботи: Формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів

Обсяг роботи: 83 стор., 6 таблиць, 2 рисунки, 3 додатки, 88 літературних джерел.

Ступінь розкриття теорії дослідження: виконана робота відповідає затвердженому завданню, тема розкрита повністю, використано різні методи для розв'язання завдань дослідження, поставлена мета досягнута.

Оцінка самостійності та творчості при розкритті теми: кваліфікаційна магістерська робота виконана самостійно, при розкритті теми автором використано творчий підхід.

Оцінка наукової новизни, пропозицій та їх практичне значення: Наукова новизна роботи полягає в обґрунтуванні комплексного підходу до формування та реалізації державної ветеранської політики з урахуванням європейських стандартів публічного управління та принципів good governance. Запропоновані авторські підходи до удосконалення інституційних механізмів реінтеграції ветеранів поєднують управлінські, соціальні та нормативні інструменти. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання органами публічної влади при розробленні та коригуванні програм ветеранської підтримки й післявоєнного відновлення.

Недоліки роботи: До недоліків роботи можна віднести обмеженість емпіричної бази дослідження та відсутність можливості практичної апробації окремих запропонованих рекомендацій на рівні конкретних органів публічної влади в умовах воєнного стану.

Загальні висновки: Кваліфікаційна магістерська робота допускається до захисту в ЕК. Автору може бути присвоєний освітній ступінь магістр зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Науковий керівник _____
 (підпис)

к.е.н., доцент Г.В. Пурій
 (посада, ініціали, прізвище)

19.01.2026
 (дата)

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача освітнього ступеня «Магістр»
Державного університету економіки і технологій

Кобзистого Віталія Олександровича

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

На тему: Формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів

1. Актуальність і практичне значення роботи. Актуальність дослідження зумовлена потребою удосконалення державної ветеранської політики в умовах воєнного та післявоєнного розвитку України. Практичне значення полягає у можливості використання результатів органами публічної влади для підвищення ефективності реінтеграційних програм.

2. Позитивні сторони у роботі, які бажано підкреслити рецензент. Робота вирізняється логічною структурою, чітким формулюванням мети й завдань, системним аналізом нормативно-правових та інституційних аспектів ветеранської політики. Позитивно оцінюється комплексний, людиноцентричний підхід та використання сучасних управлінських концепцій.

3. Недоліки або дискусійні питання у роботі. До недоліків можна віднести обмеженість емпіричної бази та залежність частини висновків від доступності офіційних статистичних даних. Окремі положення потребують подальшої практичної апробації на рівні конкретних територіальних громад.

4. Оцінка якості запропонованих здобувачем заходів і пропозицій, їх практична цінність. Запропоновані заходи є методично обґрунтованими, логічно узгодженими та практично доцільними. Вони можуть бути використані при формуванні та реалізації програм реінтеграції ветеранів, удосконаленні міжвідомчої взаємодії та розвитку публічного управління в післявоєнний період.

5. Загальний висновок рецензента (рекомендувати чи не рекомендувати): Робота Кобзистого Віталія Олександровича рекомендується до захисту в ЕК.

Рецензент:

доктор філософії у галузі публічного
управління та адміністрування,
доцент кафедри регіональної політики
Навчально-наукового інституту
публічного управління та державної
служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

А.В. КУЗЬМИЧ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЛИСТ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

здобувача освітнього ступеня «Магістр»

спец. 281 Публічне управління та адміністрування

Кобзистий Віталій Олександрович

(Прізвище, ім'я, по батькові)

Критерії	Нормативне значення, балів	Оцінка кваліфікаційної роботи за критеріями
1. Оцінювання змістовних аспектів кваліфікаційної роботи		
1.1. <i>Загальний рівень розкриття теми</i> (відповідність виконаної роботи затвердженому завданню, повнота та рівень розв'язання завдань дослідження, досягнення поставленої мети)	0-10	10
1.2. <i>Теоретична цінність отриманих результатів</i> (глибина, всебічність і повнота викладення теоретичного матеріалу, відображення дискусійних питань, загальний рівень опрацювання джерел, рівень узагальнення існуючих теоретичних підходів, методів і методик, обґрунтованість висновків щодо узагальнення теоретичних положень теми)	0- 15	15
1.3. <i>Практична цінність отриманих результатів</i> (використання сучасних та оригінальних методів дослідження, наявність елементів наукової новизни, рівень вірогідності і надійності аналітичного обґрунтування, глибина аналітично-діагностичного вивчення стану прояву проблеми, відсутність помилок у розрахунках, актуальність зібраних і проаналізованих даних, обґрунтованість висновків щодо фактичного стану та перспектив розвитку проблеми, що досліджується)	0-20	20
1.4. <i>Наявність логічної послідовності й наукового стилю викладу матеріалу дослідження</i> (володіння студентом літературною мовою і професійною термінологією, вміння логічно, аргументовано викладати результати досліджень і розробок, вдало використовувати графічний матеріал)	0-10	10
2. Оцінювання організаційних аспектів кваліфікаційної роботи		
2.1. <i>Дотримання графіка виконання кваліфікаційної роботи</i>	0-5	5
2.2. <i>Відповідність роботи вимогам щодо її оформлення</i>	0-5	5
2.3. <i>Наявність підтвердження апробації результатів дослідження</i>	0-5	5
Усього за критеріями змістовності і оформлення	Max 70 балів	70
3. Захист кваліфікаційної роботи		
3.1. <i>Презентація роботи</i> (якість викладення змісту кваліфікаційної роботи в доповіді, стиль викладення, мовна /грамотність, якість графічного матеріалу)	0-10	
3.2. <i>Відповіді на поставлені запитання, вміння вести наукову дискусію</i> (вміння стисло, змістовно, переконливо, аргументовано відповідати на поставлені запитання, а також на зауваження керівника та рецензента)	0-20	
Усього за критеріями захисту кваліфікаційної роботи	0-30 балів	
Загальна кількість балів	Max 100 балів	

Голова комісії _____

В.В. Орлов, канд. наук держ. упр., доцент

Заст. голови комісії _____

Г.В. Коваль, доктор наук держ. упр., професор

Зовнішній експерт _____

О.С. Ольшанвська, депутат, арбітражний керуючий Дніпропетровської ОДА

Член комісії _____

Г.В.Пурій, зав.каф. публічного управління і адміністрування ДУЕТ, к.е.н., доцент

Декларація
про дотримання академічної доброчесності під час написання кваліфікаційної
роботи магістра
Державного університету економіки і технологій

Я, Кобзистий Віталій Олександрович, здобувач 2 курсу, групи ЗПУА-24м Державного університету економіки і технологій розумію і підтримую політику закладу із академічної доброчесності. Я не надавав і не одержував заборонену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

19.01.2026
(дата)

(підпис)

В.О. КОБЗИСТИЙ
(Ініціали, ПРІЗВИЩЕ)

ЗГОДА
здобувача освіти Державного університету економіки і технологій
на розміщення в Репозитарії ДУЕТ

Я, Кобзистий Віталій Олександрович, підтримую політику Державного університету економіки і технологій щодо відкритого доступу до результатів освітньої діяльності.

Поінформований, що відповідно до пункту 5.8 «Положення про Репозитарій (електронну базу даних) Державного університету економіки і технологій», моя кваліфікаційна робота магістра на тему: «Формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів» буде розміщена в Репозитарії ДУЕТ.

Ознайомлений з умовами такого розміщення та погоджуюсь на оприлюднення повного тексту роботи в електронному форматі.

19.01.2026
(дата)

(підпис)

В.О. КОБЗИСТИЙ
(Ініціали, ПРІЗВИЩЕ)

ЗГОДА

здобувача освіти Державного університету економіки і технологій про перевірку кваліфікаційної роботи на прояви академічного плагіату та розміщення в Репозитарії ДУЕТ

Я, Кобзистий Віталій Олександрович, підтримую політику Державного університету економіки і технологій з академічної доброчесності і відкритого доступу. Стверджую, що кваліфікаційна магістерська робота «Формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів» виконана самостійно та не містить академічного плагіату. Я не надавав і не одержував недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Державного університету економіки і технологій ознайомлений. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення норм академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Також я поінформований, що відповідно до пункту 5.8 «Положення про Репозитарій (електронну базу даних) Державного університету економіки і технологій» згадана робота буде розміщена в Електронному архіві Університету (Репозитарії ДУЕТ) та ознайомлений з умовами такого розміщення.

19.01.2026

(дата)

(підпис)

В.О. КОБЗИСТИЙ

(Ініціали, ПРІЗВИЩЕ)

Author / Автор	В.О. Кобзистий
Title / Назва	Формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів
Date of Issue / Дата видання	2026
Publisher / Видавець	Державний університет економіки і технологій
Citation / Цитування	Кобзистий В.О. <u>Формування та реалізація державної ветеранської політики в Україні в контексті європейських стандартів</u> : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра: спец. 281 – Публічне управління та адміністрування / наук. кер. С.В. Караков. Кривий Ріг: Державний університет економіки і технологій, 2026. 83 с.
Subject Keywords / Ключові слова	державна ветеранська політика; публічне управління; європейські стандарти; реінтеграція ветеранів; соціальна підтримка; інституційні механізми; good governance; післявоєнне відновлення.
Abstract / Анотація	Кваліфікаційна магістерська робота присвячена дослідженню формування та реалізації державної ветеранської політики в Україні як важливого напрямку публічного управління в умовах повномасштабної війни та європейської інтеграції. Об'єктом дослідження є система державної ветеранської політики України, у межах якої підтримка ветеранів розглядається як ключовий інструмент забезпечення соціальної стійкості, відновлення людського потенціалу та зміцнення довіри до публічної влади. У роботі систематизовано теоретичні підходи до розуміння ветеранської політики як об'єкта публічного управління, узагальнено інституційні та нормативно-правові засади її формування в Україні, а також проаналізовано європейські стандарти та практики реабілітації й реінтеграції ветеранів. Проведено аналіз стану та динаміки реалізації державної ветеранської політики в Україні, здійснено порівняльну оцінку національної моделі з підходами країн Європейського Союзу. На основі результатів дослідження обґрунтовано напрями удосконалення державної ветеранської політики шляхом адаптації європейських стандартів, посилення міжвідомчої координації та впровадження людиноцентричних управлінських підходів. Запропоновані рекомендації мають прикладне значення та можуть бути використані органами публічної влади у процесі модернізації ветеранської політики в умовах воєнного та післявоєнного врядування.

✓